

NAJWIĘKSZE
BITWY **XX** WIEKU

ZYGMUNT CZARNOTTA
ZBIGNIEW MOSZUMAŃSKI

CHINY-WIETNAM

NAJWIĘKSZE
BITWY **XX** WIEKU

ZYGMUNT CZARNOTTA
ZBIGNIEW MOSZUMANSKI

CHINY-WIETNAM

scan - zawisza

PRZYCZYNY WOJNY CHINSKO-WIETNAMSKIEJ

Wybuch wojny chińsko-wietnamskiej 17 lutego 1979 r. zaskoczył zapewne ideologów, polityków i wojskowych ówczesnych państw socjalistycznych. Stała się bowiem faktem wojna między państwami o ustroju socjalistycznym - Chińską Republiką Ludową (ChRL) i Socjalistyczną Republiką Wietnamu (SRW), której nie przewidywała marksistowsko-leninowska nauka wojenna. Wykluczała ona bowiem jakiegokolwiek konflikty zbrojne między państwami bezklasowymi, za jakie miały uchodzić obie walczące strony.

Zwróciła uwagę na ten fakt nawet prasa wojskowa wielu krajów zachodnich, która próbowała obiektywnie przedstawić przebieg wojny czterotygodniowej.

Wydarzenia wiosenne 1979 r. były nowością w historii międzynarodowego komunizmu. Jedno państwo komunistyczne udzieliło drugiemu państwu komunistycznemu, które było w stanie wojny z trzecim państwem komunistycznym - Kambodżą, dotkliwej "lekcji" z wykorzystaniem przemocy zbrojnej - napisała Allgemeine Schweizerische Militärische Zeitschrift.

W przeciwieństwie do wolnej prasy demokracji, przewrotnie tłumaczyli przyczyny i przebieg wojny dziennikarze w bajkach obozu socjalistycznego, którzy wtórowali bezkrytycznie centralnemu organowi Armii Radzieckiej - gazecie Krasnaja Zwiezda. Obowiązywało tam przekonanie, *r.c* winę za napad na pokojowo nastawioną Socjalistyczną Republikę Wietnamu ponosi wielowiekowa, ekspansywna polityka Chin, do której nawiązywała nowa ideologia

- maoizm. Jej celem miało być rozszerzenie chińskich wpływów w Azji Południowo-Wschodniej, zwłaszcza na Półwyspie Indochińskim. W publikacjach polskich wojna ta nie doczekała się nawet wzmianki, poza oficjalnymi komunikatami w prasie.

Na potwierdzenie negatywnego stosunku Chin do Wietnamu przytaczano wiele przykładów. Oskarżano Chiny o nicudzielenie pomocy -lotniczej Demokratycznej Republice Wietnamu podczas wojny w 1964 r., o próby nakłonienia DRW do zrezygnowania z dążeń do obalenia rządu Republiki Wietnamu ze stolicą w Sajgonie, o wspomaganie antywietnamskich i ludobójczych rządów Pol Pola podczas przejmowania przez niego władzy w Kampuczy (Kambodży) oraz ludności Meo w Laosie nie sprzyjającej Wietnamczykom, a także o prowokacje i naruszanie granicy wietnamskiej. Zdaniem propagandy Chin usiłowały również skłonić Wietnam do rozluźnienia współpracy z ZSRR, za co gotowe były wesprzeć go sumą miliarda dolarów.

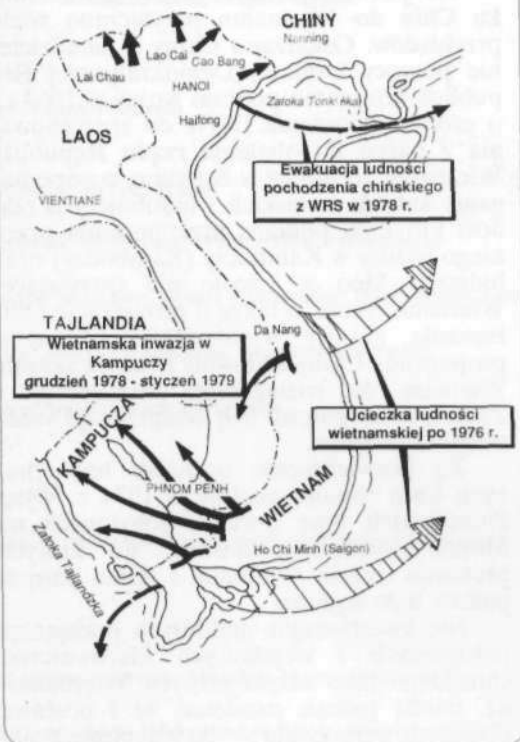
Za potwierdzenie pretensji terytorialnych Chin uznano aneksje w 1974 r. Wysp Paracelskich oraz Spratly, położonych na Morzu Południowochińskim, do których pretensje rościł Wietnam i kilka innych państw tego regionu.

Nie kwestionując niektórych pociągnięć politycznych i wojskowych kierownictwa chińskiego jako nieprzyjaznych Wietnamowi, trzeba jednak pamiętać, że i postawa Hanoi nie przyczyniła się do złagodzenia napięć na Półwyspie Indochińskim. Przyczyn

Ćwiczenia chińskich wojsk powietrznodesantowych.
Wyładunek armat ze śmigłowca Mi-4

Incydenty w Indochinach poprzedzające wojnę chińsko - wietnamską w 1979 r.

wojny chińsko-wietnamskiej należy szukać bowiem w sytuacji polityczno-strategicznej, ja powstała w tej części kontynentu azjatyckiej po aneksji Republiki Wietnamu i proklamowaniu w 1976 r. Socjalistycznej Republiki Wietnamu. Trzeba pamiętać, że ogólnym tłem omawianych wydarzeń były stosunki radziecko-chińskie, zwłaszcza po zbrojnych incydentach granicznych nad Ussuri w 1969 r. i rewolucji kulturalnej w Chinach.

Wietnam opromieniony sławą zwycięstwa nad Stanami Zjednoczonymi, połączony z częścią południową w jedno państwo rościł sobie pretensje hegemonistyczne na Półwyspie Indochińskim. Do konfliktu interesów wietnamsko-chińskich doszło w Laosie, gdzie Chińczycy wspierali ludność MR w walce z Wietnamczykami. Do konfrontacji na największą skalę doszło jednak z Kambodżą (Kambodży). Popierany i wspomagany materialnie przez ChRL przywódca kambodżański Pol Pot - twórca kolejnego zbrodniczego systemu opartego na ideologii marksistowskiej, był aktywnie zwalczany przez SRW i utworzony przez nią Front Wyzwolenia Narodowego Kambodży. Wietnam z kolei był wspierany przez ZSRR i Kuba. Po wielu incydentach granicznych 12 dywizji wietnamskiej (około 100 tys. ludzi i 700 czołgów) zaatakowało Kambodżę. Do 14 stycznia 1979 r. prawie cały jej obszar został opanowany przez Wietnamczyków. Siły Pol Pota rozpoczęły wówczas walkę partyzancką. Uważa się na ogół, że Chińczycy nie byli jeszcze gotowi do zbrojnego wystąpienia przeciwko Wietnamowi i dlatego z ich strony nie nastąpił

Miejsca prowokacji wietnamskich na granicy z Chinami (wg strony chińskiej)

- - Miejsca wtargnięć wietnamskich na terytorium chińskie
- ▲ - Miejsca ostrzału terytorium chińskiego przez Wietnamczyków

Obozowisko Hoa na granicy chińsko-wietnamskiej

odsiecz zbrojna w interesie Czerwonych Khmerów. Koncentracja wojsk chińskich na granicy chińsko-wietnamskiej zakończyła się dopiero po ustaniu walk w Kampuczy.

Kambodża nie była jednak jedynym punktem zapalnym. Sprzeczności wystąpiły również na tle ludności Hoa - mniejszości pochodzenia chińskiego zamieszkującej Wietnam. Ludność ta w 1978 r. masowo opuszczała dotychczasowe siedziby.

Uciekała samodzielnie względnie była ewakuowana do ChRL i na Taiwan. O spowodowanie exodusu 140-200 tysięcy Hoa strony oskarżały się wzajemnie.

Do sąsiednich krajów uciekali także Wietnamczycy niezadowoleni z rządów komunistycznych. Ocenia się, iż w tym czasie SRW opuściło co najmniej 250 tysięcy osób.

W formie represji za wydalenie (względnie ucieczkę) ludności Hoa władze chińskie zastosowały retorsje w postaci ograniczenia, a następnie zaniechania od 3 lipca 1978 r. wszelkiej pomocy gospodarczej dla Wietnamu. Za inną z przyczyn takiego postępowania uznano fakt przyjęcia Socjalistycznej Republiki Wietnamu do Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej. W efekcie odwołano specjalistów chińskich z Wietnamu oraz zamknięto kilka konsulatów wietnamskich w Chinach (Kunming, Nanning, Kanton).

Przedstawiciele Chińskiej Republiki Ludowej występowali aktywnie na forum ONZ, oskarżając swego południowego sąsiada i wspierający go ZSRR o łamanie postanowień międzynarodowych. Z kolei ZSRR postawił 15 stycznia 1979 r. veto w stosunku do zainicjonowanej przez Chiny rezolucji Rady Bezpieczeństwa, zalecającej wycofanie wszystkich obcych wojsk z Kampuczy.

Wreszcie Wietnam został oskarżony o około 300 naruszeń granicy z Chinami, z których 180 miało charakter wojskowy. Oprócz dywersji przeciwko chińskim postępkom granicznym, zarzucano Wietnamczykom ostrzał i przenikanie uzbrojonych pododdziałów na sąsiednie terytorium. Śmierć lub rany miało odnieść około 300 Chińczyków. Chińska agencja prasowa - Xinhua - publikowała nawet zdjęcia poszkodowanych przez miny wietnamskie członków chińskiej Milicji Ludowej.

Rząd w Pekinie nie bez podstaw przypu-

szczał, że działania Wietnamu inspirowała Moskwa, która chciała w ten sposób utworzyć na Półwyspie Indochińskim drugi front przeciwko Chinom. Za pierwszy front uważano, liczącą 7000 km, granicę z ZSRR i Mongolią, na której stacjonowały - według oceny chińskiego kierownictwa wojskowego - co najmniej 43 dywizje radzieckie (10-11 armii), liczące 650 tysięcy ludzi, i około 1100 samolotów. Takiego zagrożenia nie zamierzano lekceważyć, tym bardziej, że - korzystając z bazy morskiej Cam Ranh - Kreml wzmacnił zgrupowanie okrętów wojennych na Morzu Południowochińskim.

Kierownictwo chińskie zaczęło traktować Wietnam jako Kubę Południowo-Wschodniej Azji. Miał on - zdaniem Chin - ułatwić realizację imperialnych celów głównemu wrogowi ChRL, za który uważano Związek Radziecki.

W wyniku powstałego napięcia, Chiny zdecydowały się na ostateczne kroki odwetowe w stosunku do niepokornego sąsiada. Według Deng Xiaopinga (Teng Siao-pinga), wicepremiera ChRL i szefa Sztabu Generalnego Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej, Wietnam należało ukarać za jego działalność antychińską, zwłaszcza w Kampuczy.

8 lutego 1979 r. zapadła - na posiedzeniu Komisji Wojskowej Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Chin (KC KPCh), z udziałem dowódców północnych i południowych okręgów wojskowych (Kunming, Chengtu, Shenyang, Lanzhou, Pekin) - decyzja o rozpoczęciu ekspedycji karnej o ograniczonym zakresie przeciwko Socjalistycznej Republice Wietnamu i utworzeniu w tym celu odpowiednich zgrupowań wojskowych. Gwoli ścisłości należy zaznaczyć, że termin "ekspedycja karna" zamieniono później na kontruderzenie podyktowane koniecznością samoobrony Chin.

W lecie 1978 r. zaostrzyły się stosunki polityczne między Socjalistyczną Republiką Wietnamu a Kambodżą. Trwały nieustanne starcia graniczne z udziałem sprzymierzeńców zaangażowanych stron. Kuba i Związek Radziecki wspierały bowiem Wietnam. Znane są, na przykład, fakty dostaw radzieckich samolotów MiG-19 i MiG-21. Chińska Republika Ludowa wspierała natomiast Kambodżę dostawami dział artylerii polowej i przeciwlotniczej, bojowych wozów piechoty, stacji radiolokacyjnych i innego sprzętu. Szacowano, że w wojskach Pol Pota było w tym okresie 2000-3000 doradców chińskich.

W pierwszej połowie 1978 r. konflikt polegał jedynie na podejmowaniu akcji politycznych i propagandowych, co nie przeszkodziło jednak dowództwu wietnamskiemu w skoncentrowaniu 12 dywizji piechoty w rejonie tzw. papuziego dziobu (na zachód od Ho Chi Minh). Próby pokojowego załatwienia sporu spełzyły na niczym wobec nieustępliwości stron. W połowie czerwca 1978 r. Wietnam przeprowadził przeciwko Kambodży ofensywę siłami około 50 tys. żołnierzy. Uderzeniem w kierunku Chup chciano prawdopodobnie stworzyć dogodne warunki do uderzenia na Phnom Penh.

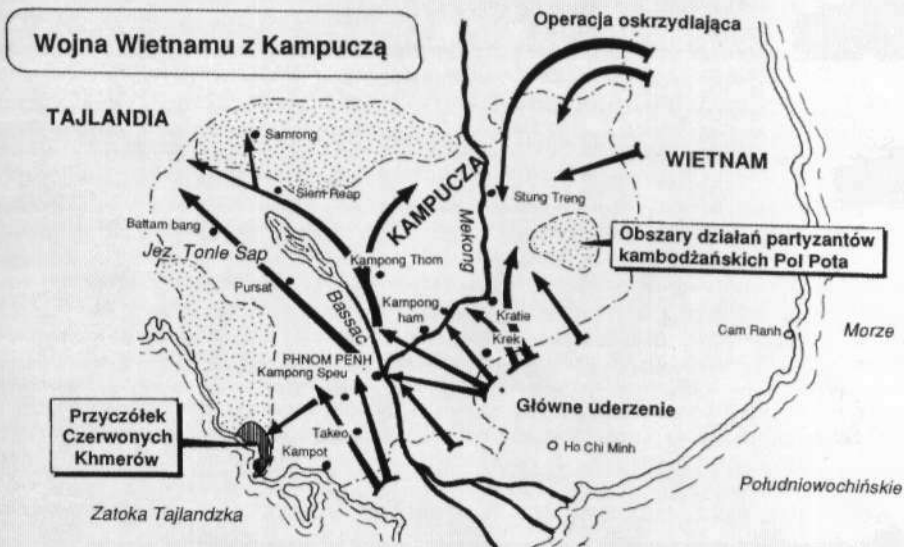
W pasie przygranicznym Wietnamczycy ześrodkowali ostatecznie około 100 tys. żołnierzy i 700 czołgów (12 dywizji), między Loc Ninh a No Bang (o szerokości 350 km). Kambodża w tym rejonie mogła im przeciwstawić 60-80 tysięcy żołnierzy i niewiele czołgów.

Pod koniec października strona wietnamska rozpoczęła ponownie ofensywę, mającą również ograniczony cel, wzdłuż całej granicy. Chodziło najprawdopodobniej - oprócz poprawienia położenia wyjściowego - o zastraszenie rządu w Phnom Penh. Środkami propagandowymi usiłowano nadszarpnąć morale żołnierzy kampuczańskich i ludności cywilnej. Metoda ta przyniosła pewne rezultaty, bowiem w niektórych regionach Kambodży podejmowano próby wywołania powstania przeciwko Pol Potowi. W tym też czasie powstał Zjednoczony Front Wyzwolenia Narodowego Kambodży, utworzony z pomocą Wietnamu. Jego celem było obalenie reżimu Pol Pota.

Nieprzerwanie toczyły się walki na szerokim froncie na lądzie i w powietrzu. Wojska wietnamskie wtargnęły około 10 km w głąb terytorium sąsiada, wykonując największy wyłom na głębokość 80 km w rejonie Takeo. Prawie 40-tysięczne zgrupowanie wietnamskie przeniknęło do Kambodży przez obszar Laosu.

Walki przygraniczne 25 grudnia 1978 r. przerodziły się w generalne natarcie sił wietnamskich. Zasadnicze uderzenie wykonano w pasie: Kratie - Kompong-ham, natomiast pomocnicze - na skrzydłach głównego zgrupowania uderzeniowego. Ich podstawowym celem było odcięcie stolicy kraju od wybrzeża, a tym samym pozbawienie pomocy ze strony chińskiej oraz przygotowanie warunków do jej zdobycia. Na początku stycznia 1979 r. Wietnamczycy opanowali cały teren leżący na wschód od rzeki Mekong.

Pol Pot w dramatycznym apelu radiowym 2 stycznia zwrócił się o pomoc do Stanów Zjednoczonych, wskazując na fakt, iż Wietnam jest wspomagany przez państwa Układu Warszawskiego. Wystosowano również żądanie zwolnienia Rady Bezpieczeństwa ONZ w celu zakończenia konfliktu. 4 stycznia zaczął się załamywać opór Kambodżańskich Sił Zbrojnych. 9 dywizji wietnamskich, wspartych przez Kampuczańskie Rewolucyjne Siły Zbrojne, 7 stycznia 1979 r. opanowało Phnom Penh. Krótco potem - 10 stycznia - proklamowano rząd tymczasowy Kampuczańskiej Republiki Ludowej. Rząd ten nawoływał do powstania narodowego i obalenia reżimu Pol Pota. Ten z kolei proklamował wojnę narodową przeciwko okupantom oraz nawoływał do podjęcia działań partyzanckich przeciwko wojskom wietnamskim.

Po opanowaniu stolicy - Phnom Penh - natarcie wietnamskie rozwijało się w kierunku północno-zachodnim. 14 stycznia opanowano miasta Battambang i Siem Reap, co zakończyło kampanię zajęcia prawie całego kraju.

Wiele wskazuje na to, iż Chiny przewidziały upadek Pol Pota i dlatego wcześniej uzgodniły z nim zasady prowadzenia wojny partyzanckiej. Potwierdza to duża ilość zgromadzonej broni chińskiej. Dla Chińskiej Republiki Ludowej było to wygodne rozwiązanie. Nikt bowiem nie mógł zarzucić im, że wspierają komunistyczny reżim potępiany przez cały świat za zbrodnie popełnione na własnym narodzie.

Wiele państw, mimo że nie akceptowało antyludzkiej polityki Pol Pota, zaprotestowało przeciwko inwazji na Kambodżę. Przede wszystkim dlatego, że uczestniczyło w niej zbyt wielu "doradców" radzieckich, kubańskich, a nawet... z NRD. Obawiano się połączenia Wietnamu, Laosu i Kambodży w jedno mocarstwo, co niektóre państwa Azji, w tym Japonia, uznały za zagrożenie dla układu stosunków tym regionie. Zbliżenie - w celu rozwiązania problemu - między Stanami Zjednoczonymi a Socjalistyczną Republiką Wietnamu nie miało szans powodzenia. Związek Radziecki z kolei postawił w Radzie Bezpieczeństwa veto przeciwko rezolucji nawołującej do wycofania obcych wojsk z Kambodży. W tej sytuacji 10 tysięcy Czerwonych Khmerów rozpoczęło, zwłaszcza w Górach Kardamonowych, wojnę partyzancką. Użytkali oni poparcie i pomoc wojskową ze strony Chin. Pomoc ta płynęła przez port Kompong Som, przejściowo opanowany przez partyzantów Pol Pota - czerwonokhmerską Narodową Armię Demokratyczną Kambodży. Wietnam został zmuszony w ten sposób do pozostawienia w Kambodży 14-dywizyjnej armii okupacyjnej, której zabrakło później 17 lutego 1979 r. w decydującym starciu z wojskami Chińskiej Republiki Ludowej na obszarze północnego Wietnamu.

CHINY

- (Chińska Republika Ludowa, ChRL) - są państwem w Azji Środkowej i Wschodniej. Powierzchnia - 9 597 000 km². Ludność - 957 milionów: 94% Chińczycy, 6% - około 50 innych narodowości. Stolica: Pekin (Beijing).

Dzieli się na 22 prowincje, 5 regionów autonomicznych i 3 miasta wydzielone: Pekin, Szanghaj, Tiencin. Język urzędowy - chiński. Teren górzysto-wyżynny, tylko 12% obszaru to niziny. Kraj rolniczo-przemysłowy. Od 1949 r. Chiny są republiką ludową. Siły Zbrojne - Chińska Armia Ludowo-Wyzwoleńcza (od 1945 r.), liczą około 4 milionów żołnierzy w wojskach operacyjnych i terytorialnych oraz do 200 milionów członków Milicji Ludowej.

WIETNAM

- (Socjalistyczna Republika Wietnamu, SRW) jest państwem leżącym w Azji na Półwyspie Indochińskim. Powierzchnia - 332 000 km² (nieco większa niż Polski). Ludność - 49,9 milionów, w tym około 88% Wietnamczycy, 12% - około 60 innych narodowości. Stolica: Hanoi (Ha-noi).

Dzieli się na 35 prowincji i 3 miasta wydzielone: Hanoi, Hajfong, Ho Chi Minh (dawniej Sajgon). Język urzędowy - wietnamski. Teren wyżynno-górzysty, niziny zajmują około 30% obszaru. Kraj rolniczo-przemysłowy, 1/3 powierzchni zalesiona. Ustrój od 1945 r. - tzw. republika demokratyczna (DRW), po aneksji Republiki Wietnamu - Socjalistyczna Republika Wietnamu (SRW). Siły zbrojne - Wietnamska Armia Ludowa, licząca około 620 tysięcy żołnierzy oraz około 1,5 miliona członków Milicji Ludowej.

Charakterystyczny górzysty krajobraz pogranicza wietnamsko-chińskiego. Bujna roślinność ułatwiała maskowanie pojazdów

SIŁY ZBROJNE I PLANY DZIAŁAŃ

Zdobycie informacji o siłach zbrojnych ChRL i SRW w 1979 r. jest bardzo utrudnione. W materiałach źródłowych napotyka się bowiem rozbieżne dane o składzie, liczebności i organizacji wojsk tych krajów. Porównanie dostępnych danych pozwala jednak określić w przybliżeniu strukturę i liczebność armii obu walczących stron.

SIŁY ZBROJNE CHIŃSKIEJ REPUBLICKI LUDOWEJ

Chińska Armia Ludowo-Wyzwoleńcza (taką nosi oficjalną nazwę) na przełomie 1978/79 r. liczyła około 4 miliony żołnierzy. Składała się z regularnych wojsk tzn: Wojsk Lądowych, Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej Kraju, Sił Morskich i Sił (Wojsk) Strategicznych oraz Milicji Ludowej, obejmującej całą ludność zdolną do pracy liczącą około 200 milionów ludzi. Prawie 20 milionów z nich stanowiło tzw. Kadrową Milicję Ludową, z której co najmniej 5 milionów mężczyzn i kobiet zaliczano do uzbrojonej Milicji Kadrowej.

Siłami zbrojnymi kierowała partia komunistyczna, a ich faktycznym zwierzchnikiem był (i jest nadal) przewodniczący Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii

Chin (KPCh), który stoi na czele Centralnej Komisji Wojskowej KC KPCh i jest zarazem premierem. Komisja ta określa politykę obronną, kieruje przemysłem zbrojeniowym, podejmuje decyzje personalne dotyczące wyższych dowódców wojskowych i spełnia inne ważne funkcje związane z obronnością. W bezpośrednim kierowaniu wojskami uczestniczy również minister obrony narodowej, szef Sztabu Generalnego i szef Głównego Zarządu Politycznego.

Chiny są podzielone administracyjnie na 11 okręgów wojskowych (OW), które z kolei dzielą się na tzw. prowincjonalne okręgi wojskowe, których liczba odpowiada liczbie prowincji.

Wojska Lądowe stanowią podstawę sił zbrojnych. W 1979 r. liczyły 3,2 miliona żołnierzy. Składały się z piechoty, wojsk pancernych, kawalerii, artylerii, wojsk powietrzno-desantowych i specjalnych. Głównym rodzajem wojsk lądowych była piechota (90% ogółu wojsk lądowych). Siły te organizacyjnie dzieliły się na korpusy piechoty (około 38), z których każdy składał się z trzech dywizji piechoty i oddziałów rodzajów wojsk oraz 12 dywizji pancernych, pewnej liczby dywizji artylerii, pułków saperów itp.

Atak wojsk chińskich podczas manewrów w latach siedemdziesiątych

7,62 mm kb samopowtarzalny SKS wz.45

Prace nad bronią na nabój pośredni, zainicjowane w ZSRR w końcu lat trzydziestych, wznowione zostały w roku 1944. Doprowadziły one do wprowadzenia do uzbrojenia karabinu samopowtarzalnego konstrukcji Siergieja G.Simonowa, twórcy m.in. kb AWS i rusznicy PTRS. Początkowy pośpiech i impet prac spowodowały, że pierwsze egzemplarze kb SKS zdążyły przejść testy bojowe jeszcze w czasie wojny. Wkrótce po jej zakończeniu zapal zanikł i do uzbrojenia SKS wszedł dopiero w 1949 roku wraz z karabinem Kalasznikowa, który wkrótce odsunął go do lamusa. W efekcie w ZSRR pozostał on jedynie na wyposażeniu jednostek reprezentacyjnych.

Duże ilości wyprodukowanych, ale nigdy nie używanych egzemplarzy broni zasilły uzbrojenie Chin i Wietnamu. Wietnamczycy bardzo je sobie chwalili za poręczność, celność i małą wrażliwość na zabrudzenie, ale narzekali na zbyt małą pojemność magazynka.

Podstawowe dane techniczne:

Kaliber	7,62 mm
Nabój	7,62x39
Długość całkowita	1020 mm
Długość lufy	474 mm
Masa załadowanej broni	3,92 kg
Zasilanie	wewnętrzny magazynek na 10 nb
Broń działa na zasadzie pobrania gazów.	

7,62 mm kb samoczynny wz. 68

Rozporządzający dużym potencjałem produkcyjnym Chińczycy nie ograniczyli się tylko do krytykowania niedostatecznej pojemności magazynka SKS. Wkrótce zabrali się do jego poprawiania, łącząc elementy obu dostarczonych im broni radzieckich tj. SKS i AK. Rezultatem był karabin wz. 68, z zewnątrz niewiele różniący się od SKS. Wewnątrz była to jednak zupełnie inna broń. Najbardziej rzucającą się w oczy różnicą jest możliwość używania magazynków od AK, co potraja ilość dostępnej dla strzelca amunicji. Rurę gazową zaopatrzone w regulator gazowy, umożliwiającą lepsze przystosowanie broni do panujących warunków. Karabiny wz. 68 wkrótce

przesunięto z jednostek pierwszoliniowych na tyły i do formacji Milicji Ludowej, zastępując je chińskimi wersjami AK.

Podstawowe dane techniczne:

Kaliber	7,62 mm
Nabój	7,62x39
Długość całkowita	1029 mm
Długość lufy	521 mm
Masa załadowanej broni	3,99 kg
Szybkostrzelność	750 strz/min
Zasilanie	wymienny magazynek lukowy na 15 lub 30 nb
Broń działa na zasadzie pobrania gazów.	

Granatnik bezodrzutowy RPG 2 (wz.56)

Doświadczenia użycia niemieckich granatników przeciwpancernych Panzerfaust i Pancerschreck obudziły chęć posiadania podobnej broni także w ZSRR. Zdecydowano się przy tym na drogę pośrednią pomiędzy dwoma broniąmi niemieckimi - wyrzutnię bezodrzutową, jak Panzerfaust, ale wielokrotnego użytku jak Panzerschreck. Efektem tych prac był bezodrzutowy granatnik kalibru 40 mm z głowicą nadkalibrową o średnicy 80 mm. Pocisk PG-2 stabilizowany sprężystymi brzechwami zaopatrzony był w głowicę kumulacyjną zdolną

przebić 180 mm pancerza. RPG-2 szeroko rozpowszechniły się w krajach bloku wschodniego, w wielu produkowano je na użytek własny, a czasem - jak w Chinach - ulepszając je (wz. 56).

Podstawowe dane techniczne:

Kaliber	40/80 mm
Długość granatnika	950 mm
Długość z granatem	1494 mm
Masa załadowanej broni	4,59 kg
Zasięg skuteczny	150 m
Przebijalność pancerza	- 180 mm (wz.56 - 200 mm)

Granatnik bezodrzutowy RPG-7 (wz.69)

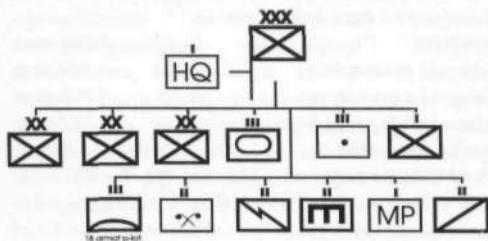
Szybki przyrost grubości pancerza czołgów spowodował, że RPG-2 szybko przestał wystarczać. W związku z tym w połowie lat sześćdziesiątych do uzbrojenia krajów Układu Warszawskiego wszedł nowy granatnik - RPG-7. Tym razem była to broń dużo mniej prymitywna niż poprzedni typ, zaopatrzona w celownik optyczny i strzelająca pociskami o znacznie większym ładunku. Także i ten typ granatnika trafił do uzbrojenia państw będących klientami pomocy wojskowej ZSRR. Zdążył jeszcze przed zerwaniem stosunków

wzajemnych trafić do armii chińskiej jako wz.69. Później był podstawą do konstrukcji kolejnych ulepszonych wersji. W arsenalach państw Układu Warszawskiego zastąpił go RPG-18.

Podstawowe dane techniczne:

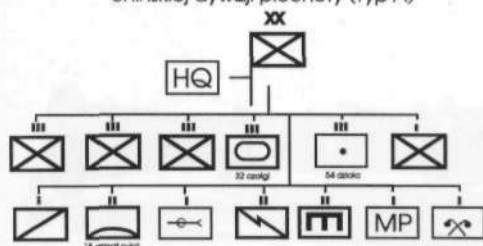
Kaliber	40/85 mm
Długość granatnika	953 mm
Masa załadowanej broni	8,25 kg
Zasięg skuteczny	350 m
Przebijalność pancerza	300 mm

Struktura organizacyjna
chińskiego korpusu armijnego

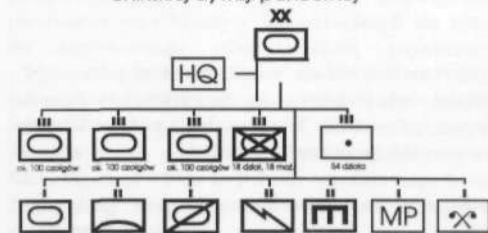
ok. 43 000 ludzi, w tym
ok. 4 000 oficerów
100 czołgów
66 haubic ciągnionych
78 armat przeciwlotniczych
ok. 440 motocykli

Struktura organizacyjna
chińskiej dywizji piechoty (Typ A)

12 000 ludzi, w tym
1 200 oficerów
32 czołgi Brecina
142 dział i moździerze
18 armat przeciwlotniczych
12 dział bezobsadowych

Struktura organizacyjna
chińskiej dywizji pancernej

9 200 ludzi, w tym
1 150 oficerów
100 czołgów
90 dział i moździerze
18 armat przeciwlotniczych

Rozróżniano trzy rodzaje dywizji piechoty: wzmocnione (typu A), ciężkie (typu B) i lekkie (typu C).

Dywizje typu A i B liczyły około 13000 ludzi i strukturalnie różniły się nieznacznie. W dywizji typu B było jedynie mniej artylerii. Dywizje typu C - to dywizje piechoty górskiej.

Dywizje pancerne były wyposażone w około 300 czołgów T-59 - chińskich odpowiedników radzieckich czołgów T-54.

Dywizje powietrznodesantowe (około 9000 ludzi) były uzbrojone wyłącznie w broń lekką.

Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej Kraju były zorganizowane w 10 okręgów. W czasie wojny dysponowały około 5000 samolotów bojowych i 450 transportowymi. Dodatkowo mogły być wzmocnione samolotami lotnictwa cywilnego w liczbie 500.

Większość uzbrojenia stanowiły samoloty produkcji radzieckiej lub wytwarzane w Chinach na licencji (MiG-15, -17, -19, -21 i ich odpowiedniki). Z bombowców bardziej znany był Be-5 (chiński Il-28). W lotnictwie transportowym używano 26 maszyn Trident produkcji brytyjskiej i pewnej liczby śmigłowców radzieckich Mi-4.

Wojska Obrony Powietrznej składały się z formacji myśliwskich, wojsk raketowych i artylerii oraz wojsk radiotechnicznych. Ocenia się, że w 1979 r. Chiny dysponowały około 100 dywizjami rakiet przeciwlotniczych przede wszystkim typu S-75 (radzieckimi). Artyleria przeciwlotnicza była uzbrojona w działa różnego kalibru - do 100 mm włącznie.

Siły Morskie obejmowały trzy floty - Morza Północnego, Morza Środkowego oraz Morza Południowego i liczyły około 192 tysięcy marynarzy. Ponadto, lotnictwo morskie liczyło około 30 tysięcy ludzi, a piechota morska - około 28 tysięcy ludzi. Siły te miały około 1900 jednostek pływających w tym atomowy okręt podwodny z rakietami balistycznymi, 76 konwencjonalnych okrętów podwodnych, 500 jednostek desantowych i około 600 samolotów lotnictwa morskiego (bazowania lądowego). Okręty i samoloty były najczęściej produkcji radzieckiej. Do dyspozycji floty były co naj-

Żołnierz wietnamski prowadzący
jeńca chińskiego

Stanowiska chińskiej artylerii przeciwlotniczej

mniej 23 bazy morskie.

Wojska Strategiczne, nazywane też niekiedy wojskami raketowymi, mogły dysponować 70-80 wyrzutniami rakiet balistycznych z raketami średniego zasięgu typu CSS-1 (MRBM) i dalekiego zasięgu CSS-2, -3, -4 (rRBM), przy czym CSS-4 były raketami radzieckimi. Strategiczna flota powietrzna mogła wykorzystać 70-80 bombowców radzieckich Tu-16. Ciekawostką jest to, że właśnie tych bombowców użyto 6-krotnie podczas przeprowadzania prób jądrowych w rejonie Jeziora Lop-Nor w 1971 r.

Mimo imponujących liczb, armia chińska była w 1979 r. zaledwie na początku drogi do nowoczesności. Wojska lądowe - pod względem jakościowym - były zafacowane, sprzęt artylerii (26000 armat różnego typu) przypominał (poza armatami kalibru 130 mm) czasy II wojny światowej. Na wyższym poziomie był sprzęt lotniczy, najgroźniejszą jednak broń stanowiły rakiety nuklearne, które - choć nieliczne - mogły zadać dotkliwe straty sąsiadującym z Chinami krajom.

8 lutego 1979 r. kierownictwo chińskie utworzyło zgrupowanie wojsk w postaci dwóch Frontów - Północnego i Południowego. Było to podyktowane koniecznością - równoczesnego z atakiem na Wietnam -

osłonięcia granicy z ZSRR.

Jak wiadomo w Pekinie oceniano, iż siły radzieckie rozmieszczone na granicy z Chinami liczą co najmniej 43 dywizje. Miały im stawić czoła - w wypadku zagrożenia - wojska północnych okręgów wojskowych (Shenyang, Pekin, Jinan, Lanzhou, Xinjiang), prawdopodobnie w sile 75 dywizji. Utworzono z nich Front Północny, którym dowodził Li Desheng (Li De-szeng) - dowódca Okręgu Wojskowego Shenyang.

Front Południowy sformowano ze związków operacyjno-taktycznych okręgów wojskowych Kunming, Kanton, Chengdu. Wzmocniono go wojskami okręgu Wuhan oraz jednostkami pancernymi, artylerii i saperów okręgu Xinjiang. Frontem dowodził

Chińska wersja
szkolna bombowca
H-28

Struktura organizacyjna
wojsk chińskich
atakujących Wietnam
- 17 lutego 1979 r.

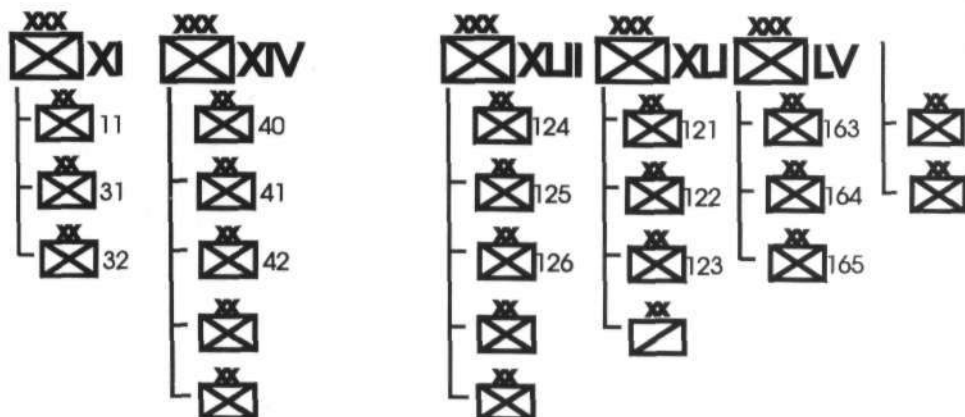

Południowy

dowódca - Xu Shlyu (Su Szy-ju)
zastępca - Yang Dezji (Jang Te-czy)
szef sztabu - Zang Tingfa (Czang Ting-fa)

Zgrupowanie YUNNAN

Zgrupowanie GUANGXI

Ogółem wojsk na froncie wietnamskim:

5 korpusów armijnych, w tym:
15 - 16 dywizji piechoty
5 - 6 dywizji obrony terytorialnej

około: 200 000 żołnierzy
500 czołgów
700 - 750 samolotów

W ciągu wojny siły chińskie wzrosły do:

8 korpusów armijnych, w tym:
29 - 31 dywizji piechoty
i dywizji obrony terytorialnej

Ogółem stan wojsk lądowych ChRL w
lutym 1979 r.

około: 114 dywizji piechoty
12 dywizji pancernych
? dywizji artylerii

dowódca OW Kanton - Xu Shiju (Su Szyju), jego zastępcą został dowódca OW Kunming - Yang Dezji (Jang Tc-czy), a szefem sztabu - dowódca wojsk lotniczych - Zang Tingfa (Czang Ting-fa).

Skład frontu Południowego nie jest dokładnie znany. W dostępnych źródłach dane na ten temat są rozbieżne - różnica na początku wojny sięga 7 dywizji. Wynika to prawdopodobnie z tego, że w składzie frontu liczone tylko wojska operacyjne, pomijając dywizje obrony terytorialnej.

Front ten obejmował dwa zgrupowania:

1) zgrupowania Yunnan w składzie 11 i 14 Korpusu Armijnego (7-8 dywizji piechoty i obrony terytorialnej);

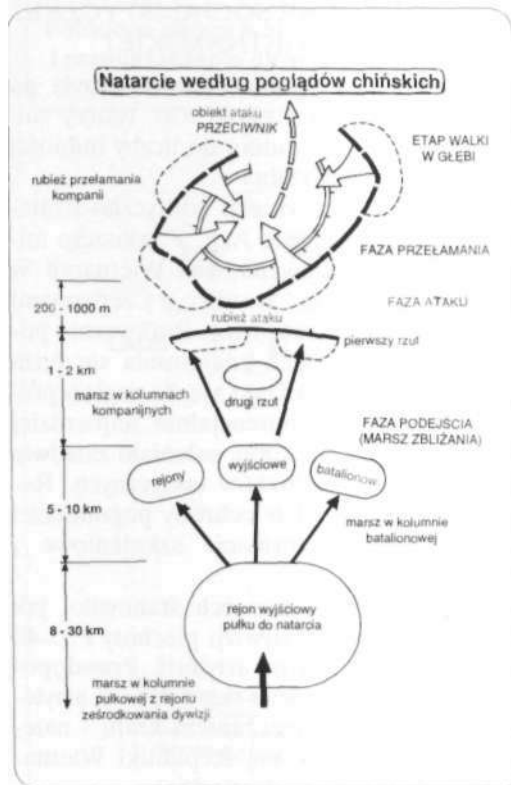
2) zgrupowania Guangxi w składzie: pierwszy rzut - 41, 42 Korpus Armijny i Grupa Mong Cai, drugi rzut prawdopodobnie 55 Korpus Armijny (13-14 dywizji piechoty i obrony terytorialnej).

Front liczył około 200 tysięcy żołnierzy i dysponował 500 czołgami, 1500 działami polowymi i 750 samolotami.

W toku wojny, zwłaszcza po niezbyt pomyślnym przebiegu jej pierwszego etapu, siły chińskie uległy wzmocnieniu. 20 lutego podciągnięto z Kunming 13 KA, a z Fuzhou - przypuszczalnie 43 KA. 22 lutego z tegoż kierunku przybył jeszcze jeden (50?) korpus armijny.

Armia Chińska miała więc zakończyć wojnę z ośmioma korpusami armijnymi, liczącymi co najmniej 29-31 dywizji, w tym 24-25 dywizji piechoty ze składu wojsk operacyjnych i 5-6 dywizji wojsk terytorialnych. W przybliżeniu dysponowały one 300-330 tysiącami żołnierzy, 1200 czołgów i 750 samolotów. Niektóre źródła podają, iż była to 500-tysięczna armia (Truppenbestand nr 2 z 1980 r.), co wydaje się nieprawdopodobne, chyba że policzono jednostki Milicji Ludowej, które realizowały zadania pomocnicze, przede wszystkim zabezpieczenia logistycznego.

Trudno jest - ze względu na rozpoczęcie wojny bez wypowiedzenia - oceniać plany operacyjne Frontu Południowego. Istotne było jedno - chodziło o pokazanie ZSRR, że Chiny są zdecydowane wszelkimi środkami realizować swoje cele w Azji Południowo-

Wschodniej. Chodziło także o ekonomiczne osłabienie Wietnamu, w tym jego potencjału obronnego. Wojna miała zapewne od początku ograniczone cele militarne.

Sposób realizacji planu operacyjnego był uwarunkowany terenem i możliwościami stron. Dlatego też zaplanowano uderzenia czołowe na kierunkach: Gejiu - Lai Chau, Mengzi - Lao Cai, Wenshan - Ha Giang, oraz Nanning - Cao Bang, Nanning - Lang Son i Nanning - Mong Cai. Obiektami uderzeń miały być przede wszystkim stolice wietnamskich prowincji przygranicznych. Celem ataków były także inne obiekty przygraniczne: miasta powiatowe, ośrodki przemysłowe i wojskowe. Główne uderzenie skierowano na Lang Son, co mogło sugerować podjęcie dalszych działań w Nizinie Hanojskiej i dążenie do opanowania stolicy kraju. Ostatecznie okazało się jednak, że wojna skończyła się na rubieży stolic prowincjonalnych. Później Pekin sugerował, że takie właśnie były założenia operacji, ale było to prawdopodobnie umotywowane względami propagandowymi.

SIŁY ZBROJNE SOCJALISTYCZNEJ REPUBLICKI WIETNAMSKIEJ

Wietnamska Armia Ludowa liczyła na przełomie 1978/79 r. około 620 tysięcy żołnierzy i była - w stosunku do liczby ludności kraju - stosunkowo silna.

Wynikało to z sytuacji polityczno-strategicznej w tym regionie Azji, a zwłaszcza militarnego zaangażowania się Wietnamu w Kambodży i Laosie - w walce z Czerwonymi Kłimerami i ludnością Meo. Praktycznie połowa sił wietnamskich znajdowała się poza granicami kraju. Okazało się, że region północny Wietnamu, potencjalnie najbardziej zagrożony ze strony Chin, osłaniało zaledwie 5-6 regularnych związków taktycznych. Resztę stanowiły oddziały ochrony pogranicza i różnego rodzaju formacje szkoleniowe i zmilitaryzowane.

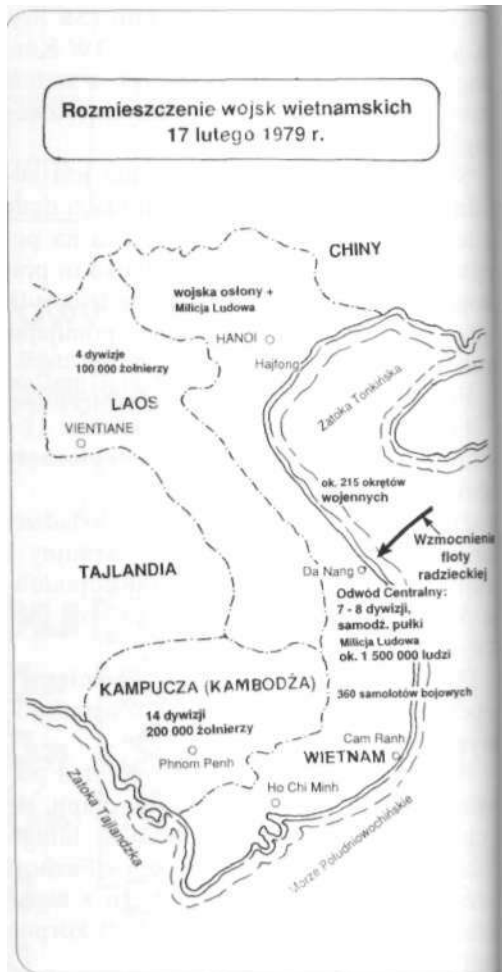
Trzon Wojsk Lądowych stanowiło, jak się ocenia, około 30 dywizji piechoty i 35-40 samodzielnych pułków artylerii. Prawdopodobnie wchodziły one w skład dywizji artylerii, które - przed połączeniem kraju - należały do Demokratycznej Republiki Wietnamu (były to tzw. dywizje ciężkie).

Oprócz 1000 czołgów dostarczonych z ZSRR i... Chin (!), armia dysponowała około 500 czołgami amerykańskimi zdobytymi w Wietnamie Południowym. Tam też pozyskano około 1200 transporterów opancerzonych i ponad 1300 dział artylerii polowej.

Nic więc dziwnego, że w arsenałach broni wietnamskiej były radzieckie czołgi T-54, T-55 chińskie T-59, transportery opancerzone BTR-40, BTR-152 czy BTR-50PK oraz identyczne działa artyleryjskie, w tym bardzo cenione armaty Typ 59 kalibru 130 mm (albo wzór 1946 r.), a oprócz nich występował sprzęt amerykański, np. czołgi M-48 czy haubice polowe kalibru 105 mm.

Wojska Lotnicze Socjalistycznej Republiki Wietnamu dysponowały 360 samolotami produkcji radzieckiej. Były to przede wszystkim MiG-17, MiG-19, MiG-21F, Su-7B, Ił-28 oraz śmigłowce Mi-6 i Mi-8. Występowały także amerykańskie, zdobyte myśliwce F-5 Freedom Fighter i szturmowce A-37 Dragonfly.

Siły Morskie składały się z około 215 małych jednostek nawodnych, wśród których były 2 fregaty, 5 korwet, 19 okrętów patrol o-

wych i 36 kutrów raketowych, torpedowych i artyleryjskich. W większości były to jednostki pochodzenia radzieckiego, chińskiego i... amerykańskiego. Oprócz tego flota dysponowała 27 jednostkami desantowymi. Na wodach śródlądowych używano około 40 rzecznych monitorów i małych okrętów patrolowych, z których tylko część podlegała dowództwu floty.

Podobnie jak w Chinach, ludność Wietnamu miała obowiązek służenia w Milicji Ludowej, która liczyła 1,5 miliona członków.

Z chwilą wybuchu wojny dywizje wietnamskie były rozśrodkowane:

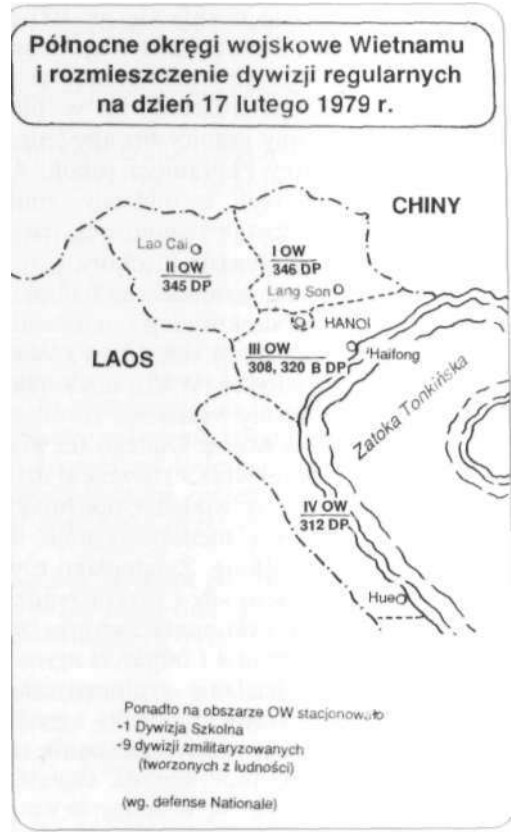
- 14 dywizji (ponad 200 000 ludzi) walczyło w Kampuczy (Kambodży);
- 4 dywizje (około 100 000 ludzi) były rozmieszczone w Laosie;
- 7-8 dywizji i wiele samodzielnych pułków stanowiło odwód centralny (strategiczny).

ny), rozmieszczone przede wszystkim na południu kraju.

W takiej sytuacji do osłony regionu północnego można było użyć jedynie 5 regularnych dywizji. Wietnamczycy musieli więc przerzucić w ten rejon kilka najbliższej stacjonujących dywizji odwodowych. Prawdopodobnie zmobilizowano w tym celu kilka regionalnych związków taktycznych. W każdym razie do utworzenia tzw. rygła wokół Hanoi wykorzystano dywizje, które przedtem nie występowały na obszarze 1, 2 i 3 Okręgu Wojskowego. Ugrupowano je na kierunku Lang Son - Hanoi, który - jak się później okazało - był obiektem intensywnych ataków zgrupowania Guangxi.

W czasie wojny dowództwo wietnamskie zmobilizowało nowe jednostki. Niektóre źródła podają informacje o 4 dywizjach. Z Laosu i Kampuczy przerzucono na front około 5 dywizji mostem powietrznym, utworzonym przez radzieckie lotnictwo transportowe.

W dniu rozpoczęcia wojny Wietnam dysponował na obszarze zagrożonym 5 dywizjami regularnymi, Wojskami Ochrony Pogranicza oraz jednostkami regionalnymi (Mili-

Stanowisko wietnamskiej obrony przeciwlotniczej

cji Ludowej). Siły te ocenia się na 100 do 200 tysięcy ludzi. Ponieważ dywizje wojsk operacyjnych były użyte wokół Hanoi, można zaryzykować stwierdzenie, że w pierwszych dniach wojny granicy broniły jednostki Wojsk Ochrony Pogranicza (około 45-50 tysięcy żołnierzy) i oddziały zmilitaryzowane. Z jednostek regularnych wspomagały je 345 i 346 Dywizja Piechoty.

W sytuacji w jakiej znalazł się Wietnam, tj. w obliczu nieoczekiwanego uderzenia, trudno spodziewać się, by dowództwo Wietnamskiej Armii Ludowej (WAL) miało jakiś konkretny plan obrony zwłaszcza, że wcześniej nie wierzono w wojnę. Dlatego leż plan operacyjny powstawał wraz z rozwojem działań i w gruncie rzeczy zakładał opóźnianie natarcia chińskiego i niedopuszczanie do ataku na Hanoi i Hajfong. Zamierzano również podciągnąć świeże siły i przeprowadzić mobilizację w celu wykonania zwrotów zaczepnych dla zatrzymania i odparcia agresora. Podjęto także działania dyplomatyczne, aby nie tylko powstrzymać chińską agresję, ale i uzyskać korzystny politycznie wynik zakończenia konfliktu.

STOSUNEK SIŁ

Stosunek sił od początku wojny był niekorzystny dla Wietnamu. 20-krotna przewaga ludnościowa Chin nad Wietnamem znalazła odzwierciedlenie w przewadze militarnej. Chińskie siły zbrojne były prawie

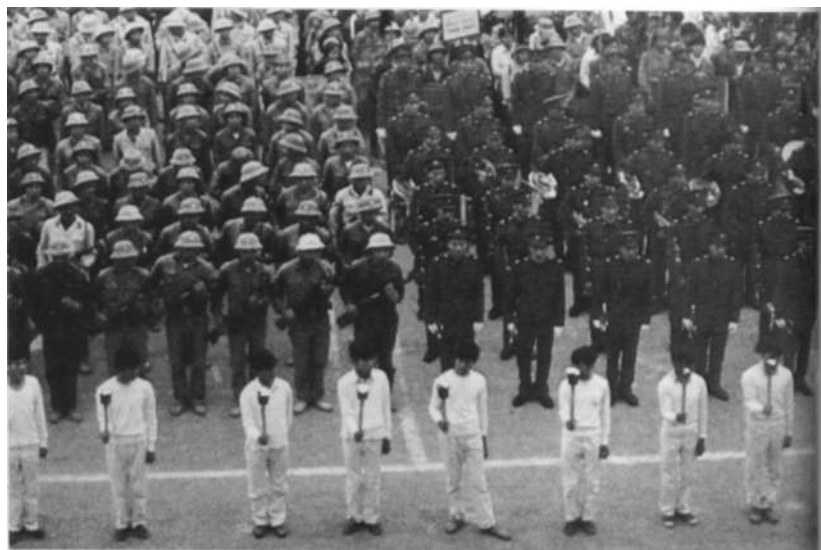
7-krotnie liczniejsze od wietnamskich nie biorąc pod uwagę możliwości Milicji Ludowej).

Armię chińską ocenia się jako najliczniejszą obok sił zbrojnych ZSRR z ówczesnych armii świata. I choć obiektywnie trzeba przyznać, iż proporcjonalnie do liczby ludności armia wietnamska nie należała do małych, musiała z góry założyć, że zwycięstwo w wojnie jest kwestią problematyczną. Dodatkowo o słabości WAL decydowało zaangażowanie ponad połowy dywizji wojsk lądowych w Kampuczy i Laosie.

Uwzględniając liczbę wydzielonych sił środków do bezpośredniej walki, przewaga w rejonie konfliktu była po stronie chińskiej. W dywizjach piechoty była ona co najmniej 3-krotna, w czołgach 25-krotna, w artylerii 5-krotna i w lotnictwie 3-krotna. Na początku wojny stosunek sił był na wielu odcinkach frontu niekorzystny również z względu na to, że wojskom chińskim stawiały opór tylko wojska osłony - jednostki pogranicza i regionalne. Dodać przy tym należy, że chińska przewaga w czołgach nie mogła być wykorzystana ze względu na górzysty charakter terenu. Czołgi mogły bowiem działać tylko wzdłuż dolin. Główny ciężar walki spadł zatem na piechotę i wspierającą ją artylerię polową.

Broniącej się stronie wietnamskiej natomiast teren sprzyjał. Mogła niewielkimi siłami skutecznie opóźnić przenikanie wojsk chińskich w głąb własnego terytorium.

Defilada oddziałów wietnamskich w Hanoi

CHARAKTERYSTYKA TERENU W REJONIE DZIAŁAŃ WOJENNYCH

Północny Wietnam jest zróżnicowany pod względem pionowego ukształtowania terenu.

Wyróżnia się tu trzy masywy górskie;

- TAM DAO - w północno-wschodnich prowincjach kraju, o średniej wysokości około 1000 m n.p.m. (z najwyższym szczytem wysokości 2431 m). Od głównego masywu odchodzą wachlarzowo trzy grzbiety górskie;

- FAN SI PAN - położony między Rzeką Czerwoną i Rzeką Czarną, trudno dostępny, o średniej wysokości 2700 m n.p.m. Tu też znajduje się najwyższy szczyt w Wietnamie wysokości 3142 m. Góry są pocięte głębokimi dolinami, często mają wielosetmetrowe zbocza o dużym nachyleniu.

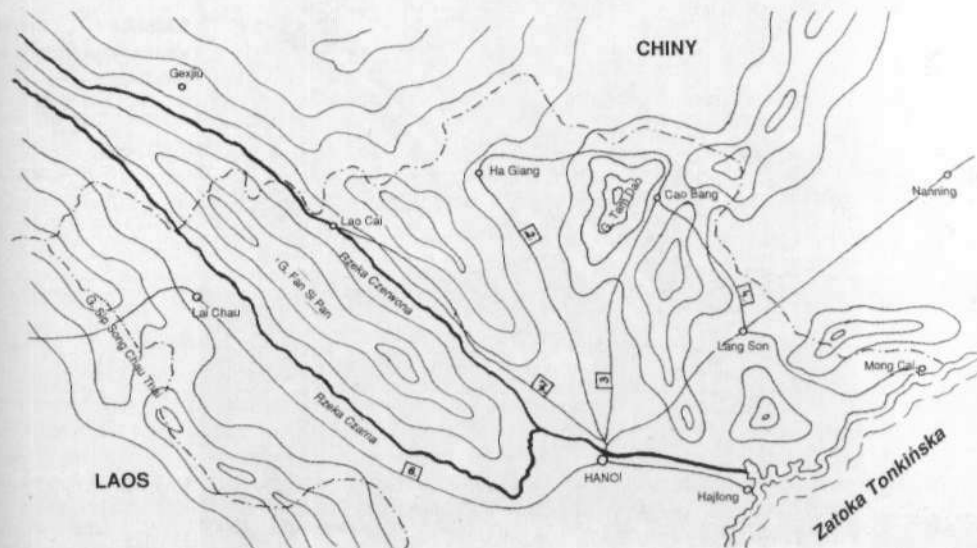
- SIP SÓNG CHAU TWAI - w północno-zachodniej części kraju i częściowo na terytorium Laosu, ich przeciętne wysokości dochodzą do 1250 m n.p.m.

Pasma górskie są na ogół trudno dostępne. W dużej części są pokryte lasami. Przy czym zalesienie przechodzi niekiedy w dżunglę. Średnie zalesienie Wietnamu wynosi 33%, w terenie górzystym jest jednak znacznie większe, co stanowi dodatkowe utrudnienie podczas prowadzenia działań bojowych, zwłaszcza o charakterze zaczepnym. Obszary góryste otaczają z trzech stron nizinę wokół Hanoi oraz deltę Rzeki Czerwonej z głównym portem wietnamskim - Hajfongiem.

Komunikacja - przeważnie drogowa, przywiązana do dolin górskich - jest słabo rozwinięta. Główne linie kolejowe biegną z Hanoi przez Lang Son do Nanningu (chińska prowincja Guangxi) oraz przez Lao Cai do Kunmingu (w prowincji Yunnan) wzdłuż Rzeki Czerwonej.

Drogi prowadzą promieniście z Hanoi w kierunku granicy z Chinami. Są ponumerowane i łączą zazwyczaj stolicę państwa ze stolicami prowincji. Na przykład droga nr 1 biegnie z Hanoi do Lang Son i dalej do chińskiego miasta Nanning; droga nr 7 prowadzi z Hanoi do Lao Cai i dalej do chińskiego Mengzi. Dróg o charakterze dofrontowym jest pięć (nr 1, 3, 2, 7 i 6). Ważne znaczenie ma droga nr 4 prowadząca rokadowo z nadmorskiego Mong Cai do położonego na północy Ha Giang.

Teren nie sprzyja więc nacierającemu. Kanalizuje on jego ruch wzdłuż dolin i dróg, utrudnia manewr w kierunku skrzydeł i zmusza wręcz do prowadzenia natarcia czołowego. Dopiero wejście w dolinę Hanoi pozwala na manewr operacyjny. W korzystniejszej sytuacji są obrońcy, którzy słabszymi siłami mogą skutecznie opóźniać działania zaczepne. Ukształtowanie i pokrycie terenu sprzyja prowadzeniu walki podjazdowej i partyzanckiej. Teren ułatwia także budowę zapór, umocnień i ukryć, co również ułatwia działania obrońców.

PRZEBIEG DZIAŁAŃ WOJENNYCH

Wojna rozpoczęła się 17 lutego 1979 r. Atak chiński był całkowitym zaskoczeniem dla rządu w Hanoi.

Wojska chińskiego Frontu Południowego przekroczyły granicę wietnamską o 05:00 czasu pekińskiego na całym 1200-kilometrowym odcinku (według niektórych źródeł tylko na 800 kilometrach). Uderzono w głąb kraju na sześciu kierunkach: głównym Nanning - Lang Son i pomocniczych Nanning - Cao Bang (ewentualnie That Khe), Mengzi Lao Cai, Gejiu - Lai Chau i Wenshan Ha Giang. Uderzenie na Mong Cai było połączone z próbą opanowania tego miasta przez desant piechoty morskiej. Poza tym w co najmniej 20 innych miejscach uderzono na teren wietnamski.

Wojnę, która faktycznie trwała od 17 lutego do 16 marca 1979 r. i dlatego w publikacjach wojskowych jest nazywana często wojną czterotygodniową, podzielono umownie na trzy etapy:

- pierwszy - od 17 do 23 lutego, w którym nastąpił atak wojsk chińskich na całej długości granicy w celu opanowania stolic i głównych miast w prowincjach przygranicznych, natomiast wietnamskie oddziały Ochrony Pogranicza, Milicji Ludowej oraz nieliczne dywizje regularne, uporczywie broniły tych prowincji;

- drugi - od 23 lutego do 5 marca w którym toczyły się walki o Lang Son i podejmowano działania w celu wyniszczenia strony wietnamskiej;

- trzeci - od 5 do 16 marca w którym wojska chińskie wycofały się z Wietnamu po zrealizowaniu zadań samoobrony na wypadek zagrożenia wietnamskiego.

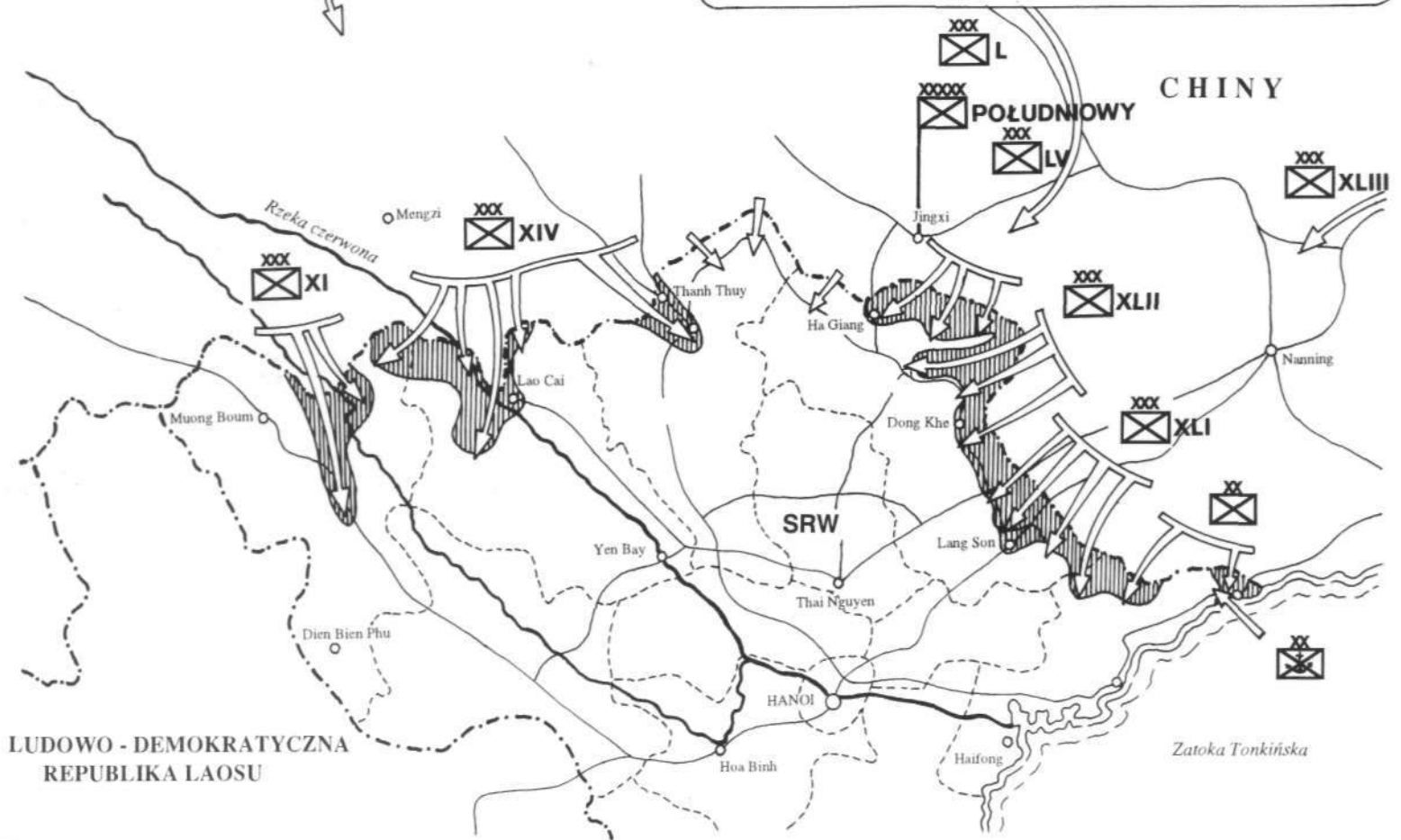
Trzeba zaznaczyć, że drugi etap wojny nie był przewidziany przez dowództwo chińskie. Skoro jednak nie udało się Frontowi Południowemu osiągnąć zamierzonych celów w etapie pierwszym, tzn. przede wszystkim opanować miasta Lang Son, walki o to miasto w drugim etapie nabrały zacieklego charakteru. Wydaje się również, iż bitwę tą narzucono Wietnamczykom w celu ich wyniszczenia. Również trzeci etap - wycofywanie wojsk chińskich nie był tylko formalnym wychodzeniem tych sił i środków z Wietnamu. Wietnamczycy bowiem nieustannie atakowali odchodzących Chińczyków, chcąc w ten sposób oczyścić kraj od najeźdźcy. Ci ostatni nie pozostawiali im dłużni, więc straty w tym etapie ponosiły nadal obie strony. Chińczycy starali się pozostawiać za sobą spaloną ziemię. Według źródeł radzieckich i wietnamskich potyczki wietnamsko-chińskie trwały nawet do 19 marca.

Chińska artyleria ciężka wspierająca atak piechoty

Główne kierunki uderzeń na Wietnam i wielkość opanowanych terenów (luty - marzec 1979 r.)

Przebieg działań wojennych, podobnie jak wiele problemów tego konfliktu, niezwykle trudno prześledzić i w sposób obiektywny, zwłaszcza pod względem faktograficznym, przedstawić. Wynika to z faktu, iż zarówno kierownictwo wojskowe w Pekinie, jak i dowództwo wietnamskie w Hanoi przedstawiały wydarzenia jednostronnie, korzystnie dla siebie, eksponując własne sukcesy, a zatajając niepowodzenia i porażki. Niektóre relacje chińskie przedstawiają wojnę jako nieprzerwane pasmo własnych sukcesów oraz permanentnych niepowodzeń sił wietnamskich. Tymcza-

sem w relacjach z frontu podawano informacje o zajmowaniu niektórych miast wietnamskich dwukrotnie w ciągu wojny przez siły agresora (np. That Khe, Tra Linh). Mogło to oznaczać tylko jedno, a mianowicie, że były one w wyniku kontrataków odbijane przez oddziały wietnamskie. O tym że nie był to chiński marsz tylko po sukcesie świadczy również fakt, że Chińczycy osiągnęli niskie tempo natarcia, które wynosiło w dniach od 17 lutego do 5 marca 1979 r. średnio do 2 km na dobę, a na kierunkach najgłębszych włamań do 5 km na dobę.

Piechota wietnamska
na pozycjach
obronnych

NATARCIE CHIŃSKIE NA WIETNAMSKIE PROWINCJE PRZYGRANICZNE

(od 17 do 23 lutego 1979 r.)

Na kierunku Nanning - Lang Son Front Południowy uderzył silnym zgrupowaniem Guangxi mającym w pierwszym rzucie operacyjnym 41 i 42 KA oraz 1-2 dywizje terytorialne. Atak był poprzedzony zmasowanym ogniem artylerii. Nacierająca w ślad za nim piechota chińska napotkała jednak na zdecydowany opór sił wietnamskich osłaniających granicę. Na południu od Dong Dang atak chiński został zatrzymany ogniem zaporowym wietnamskiej artylerii. Kontrataki wietnamskie nie miały jednak szans powodzenia.

Natarcie chińskie nie rozwijało się pomyślnie ze względu na istotną przyczynę.

Chiński czołg T-59
przejeżdżający obok
zdobytego składu
amunicji

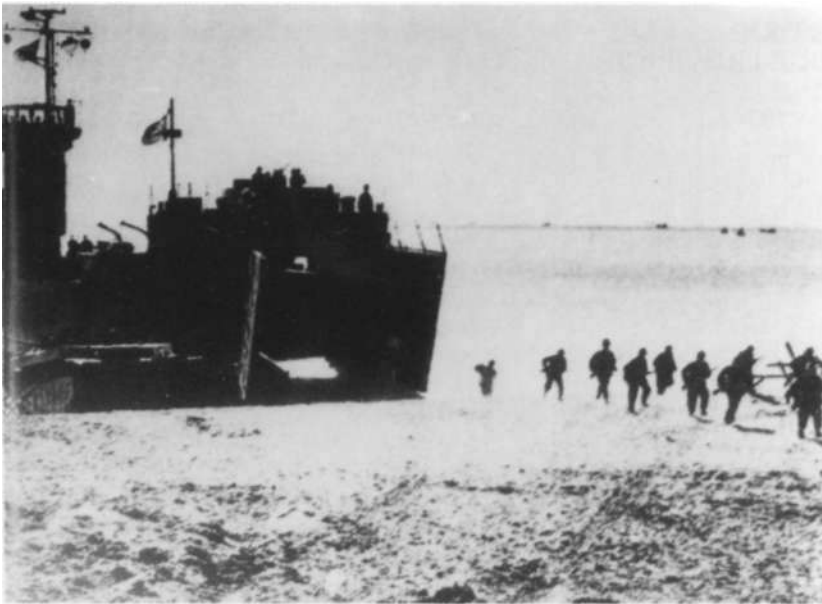
Wietnamczycy bowiem, którzy właśnie od armii chińskiej przejęli taktykę walki tunelowej i udoskonali ją w walkach z Francuzami i podczas wojny w Wietnamie Południowym, teraz z powodzeniem stosowali ją w walce ze swymi nauczycielami. Interesujący był fakt istnienia tuneli w dobrym stanie w 25 lat po wycofaniu się ostatnich wojsk obcych z tych rejonów kraju, co świadczy o wzajemnym braku zaufania pomiędzy DRW a ChRL, nawet w okresie gdy Chiny wspierały Wietnam w czasie I i II wojny indochińskiej. Już pierwszej nocy artyleria i urzędzenia logistyczne Frontu Południowego zostały zaatakowane z zaskoczenia przez załogi tuneli. Straty chińskie były bardzo duże. Wybuchła nawet miejsca-

mi panika. Prasa zachodnia podawała przykłady wyroków sądów za tchórzostwo, ferowane przez chiński wojskowy wymiar sprawiedliwości. Okazało się wkrótce, że system tuneli obronnych był tak rozbudowany i świetnie broniony przez pododdziały miejscowe, że nie można było myśleć o powodzeniu natarcia bez uprzedniego jego zniszczenia. W efekcie dowództwo chińskie nakazało w drugim-trzecim dniu wojny wstrzymać natarcie i oczyścić tunele z sił przeciwnika. Wznowiono je na niektórych kierunkach dopiero w 8 dniu wojny. Chińczycy zwracali uwagę na uporczywość walk oraz bohaterstwo swoich żołnierzy. Według doniesień prasy chińskiej, jedna z członkiń Milicji Ludowej - Duan Goulan, pracownica plantacji kauczuku, otrzymała Order Zasługi pierwszej klasy za to, że jej pododdział Milicji Ludowej wykrył i zniszczył w walce

liczne tunele i schrony bojowe. Gdy wznowiono natarcie, najgroźniejsze niebezpieczeństwo można było uznać za zlikwidowane. Opóźnione natarcie nadal jednak rozwijało się powoli i polegało najczęściej na czołowym przebijaniu się wzdłuż uporczywie bronionych dolin górskich. W dodatku na tyłach wojsk chińskich zaczęli pojawiać się wietnamscy partyzanci.

Nic więc dziwnego, że dopiero 23 lutego Chińczykom udało się opanować część miasta Dong Dang (niektórzy zachodni dziennikarze wojskowi twierdzą, że miało to miejsce dopiero 26 lutego).

Na południe od Lang Son - w rejonie Mong Cai uderzenie jednostek lądowych było skoordynowane z desantem chińskiej pie-

Desant chińska
piechoty morskiej

choty morskiej. 20 lutego atak został jednak odparty przez wietnamską obronę wybrzeża.

Dowództwo wietnamskie podało w tym czasie, iż Chiny użyły w walce broni chemicznej, co jednak nie znalazło potwierdzenia w informacjach z niezależnych źródeł.

Ciężkie walki rozwinęły się na prawym skrzydle zgrupowania Guangxi. Chińczycy zdobyli tam - położone na własnym terytorium - wzgórze Tinghaoshan, które od roku znajdowało się w rękach wietnamskich. Po tym sukcesie uderzyli na Tra Linh, bronione przez pododdziały wietnamskiej 346 Dywi-

zji. Poza tym atakowali w tym rejonie wielu innych miast - Ha Quang, Phu Hoa, Dong Khe, That Khe. Na południe od Ha Quang 19 lutego został okrążony jeden z pułków 346 Dywizji, której szef sztabu dostał się do niewoli chińskiej.

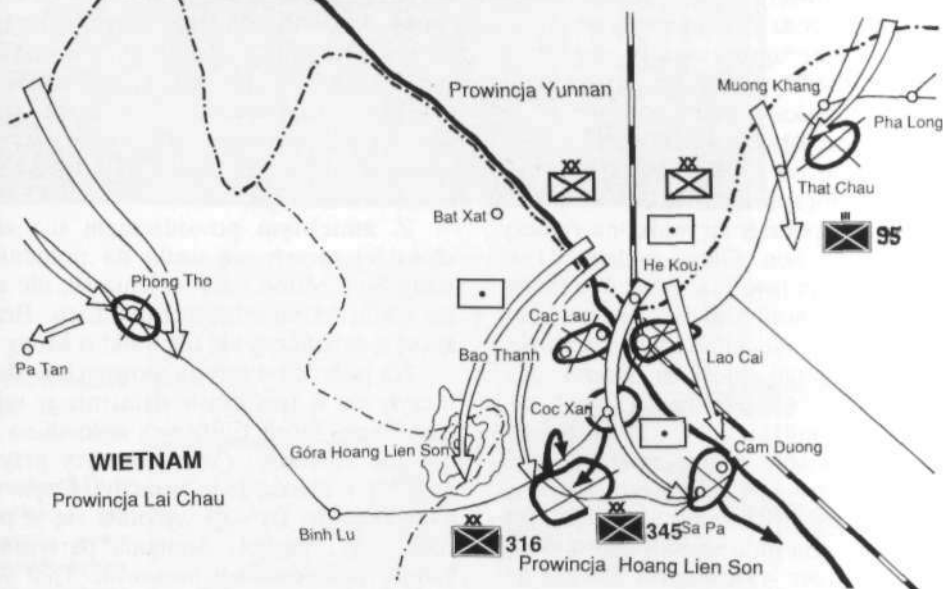
Przed południem 20 lutego Chińczycy uderzyli w kierunku Cao Bang. Natarcie zostało jednak zatrzymane pod Boc Son. Wojska chińskie straciły kilkanaście czołgów. Dopiero podciągnięcie świeżych sił pozwoliło wznowić natarcie. Przy tej okazji w ręce chińskie dostało się około 30 wyrzutni ra-

Wietnamska artyleria
przeciwpancerna w
akcji

Walki w rejonie Lao Cai i Sa Pa (wg relacji chińskich)

CHINY

kiet przeciwpancernych przeciwnika. Do 22 lutego wojska Frontu Południowego zajęły Ha Quang, Dong Khe i That Khe. Następnego dnia wojska wietnamskie podjęły kontrataki, w wyniku których odzyskano miejscowości Tra Linh i That Khe. Chińczycy, według relacji wietnamskich, utracili w walkach aż dziewięć batalionów piechoty.

Trzecie, duże ognisko walk zarysowało się na kierunku Lao Cai. Zgrupowanie Yunnan nacierało na Ha Giang, Lai Chau, wykonując główne uderzenie na Lao Cai - centrum wydobycia apatytów w Wietnamie. Silny opór stawiała tam 345 Dywizja wietnamska, która poniosła w walkach duże straty. 19 lutego oddziały chińskie wdarły się do Lao Cai. Oddziały wietnamskie natomiast uporczywie broniły się w miasteczkach Coc Lau i Bao Thanh. Część sił chińskich nacierała wzdłuż drogi nr 8 i zajęła 20 lutego miejscowość That Chau. Do 22 lutego Wietnamczycy - oprócz Lao Cai - oddali więc innych miejscowości, m.in. Bat Xat, Pha Long, Coc Lau, That Chau.

W tym samym czasie kilka dywizji 11 KA uderzyło na Lai Chau i Phong Tho. Mimo silnego oporu, siły wietnamskie utraciły 27 lutego stolicę prowincji.

Jedna dywizja chińska zaatakowała Ha Giang. Mimo wysiłku, kilkakrotne próby opanowania miasta nie powiodły się. Pod koniec tej fazy wojny rozpoczęły się kontrataki wietnamskie, w wyniku których Chińczycy cofnęli się do Thanh Thuy.

Pierwszy etap wojny, mimo zdobyczy terytorialnych, nie zakończył się więc oczekiwanym sukcesem Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej. Nic opanowano Lang Son. Dowództwo Frontu Południowego było zmuszone wprowadzić do bitwy kolejne korpusy armijne, ponieważ pierwszorzutowe związki taktyczne ucierpiały w dużym stopniu w walkach z Wietnamczykami.

BITWA NA WYNISZCZENIE (od 23 lutego do 5 marca 1979 r.)

Po zakończeniu walk o Dang Dong, odparciu kilku kontrataków wietnamskich i oczyszczeniu terenu z resztek sił przeciwnika, Chińczycy przystąpili do ofensywy w kierunku Lang Son. Do walki po stronie wietnamskiej weszła 3 Dywizja Gwardii oraz kilka samodzielnych pułków i batalionów, które obsadziły pozycję od Lang Son po Loc

Binh. Główne siły wietnamskie skoncentrowały się w rejonie góry Co Ba Son.

27 lutego siły chińskie rozpoczęły natarcie na górę Co Ba Son. Ostrzelane ogniem artylerii oddziały wietnamskie nie były w stanie jej obronić. Góra została zdobyta po południu przez silne zgrupowanie piechoty i czołgów. W odwecie ostrzał góry rozpoczęła artyleria wietnamska. Chińczykom udało się jednak opanować obszar w najbliższym otoczeniu Lang Son od strony północnej i zlikwidować to niebezpieczeństwo.

28 lutego rozpoczęły się walki na rubieży Loc Binh - Lang Son. Około godziny 11:00 padło miasto powiatowe Loc Binh. Wietnamczycy wykonali 7 kontrataków - jednak bez powodzenia. Przewaga chińska była zbyt duża. Wkrótce sześć dywizji chińskich uderzyło kilkoma klinami na stolicę prowincji Cao Lang. Wietnamczycy bronili się z determinacją, utrzymując ważne rejon miasta. Walki toczyły się w strugach ulewnego deszczu. 3 marca zostało opanowane miasto Dau Long. W następnym dniu wojska chińskie zajęły całe Lang Son - stolicę prowincji Cao Lang. Siły wietnamskie odepchnięto nawet na odległość 4-5 km od jego obrzeży. 5 marca Chińczycy uznali bitwę za zakończoną.

Skutki upadku Lang Son były dość istotne. Do wycofania się zmuszono bowiem dowództwo I Okręgu Wojskowego. Ewaku-

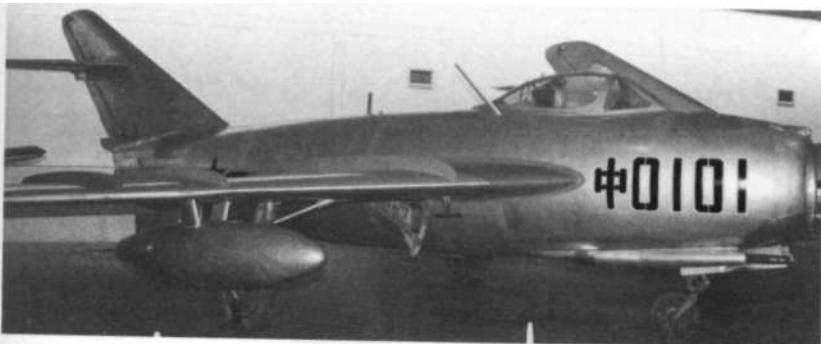
owano też bazę lotniczą Kep. Rozwój wydarzeń wokół Lang Son miał też inne następstwa. W wyniku uznania sytuacji za groźną dla Wietnamczyków, na początku marca ZSRR uruchomił most powietrzny przeznaczony do przerzutu dywizji wietnamskich z Laosu i Kampuczy do północnego Wietnamu. Ponadto rząd w Hanoi ogłosił powszechną mobilizację. W tym czasie zaobserwowano ruchy flot - radzieckiej i amerykańskiej w akwenie Morza Południowochińskiego.

Z mniejszym powodzeniem dla strony chińskiej toczyły się walki na południe od Lang Son. Mimo wzmocnienia sił, nie udało się Chińczykom zdobyć Binh Lieu. Bez sukcesów zakończyły się też walki o Mong Cai.

Na północ od terenu głównych wydarzeń toczyły się w tym czasie działania w rejonie Cao Bang, które Chińczycy ogłosili za opanowane 25 lutego (Wietnamczycy przyznali dopiero 1 marca, iż je utracili). Część wietnamskiej 346 Dywizji wycofała się w pobliskie góry i podjęła działania partyzanckie. Chińczycy opanowali ponownie That Khe i zajęli bazę lotniczą Kon Cha 27 lutego, natomiast 2 marca Quang Hoa. Następnego dnia ponownie zajęli Tra Linh. W tym samym czasie oddziały chińskie nacierały wzdłuż drogi nr 4 i zdobyły miasto powiatowe Dau Long.

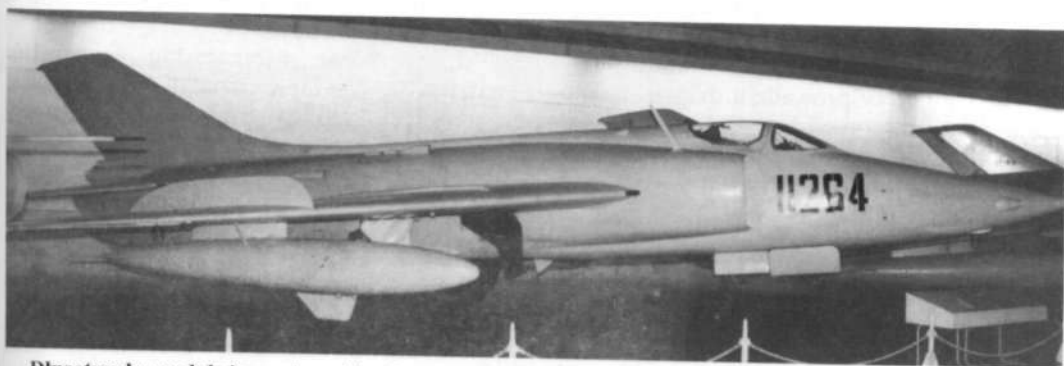
Kuiny Lang Son po wycofaniu się wojsk chińskich

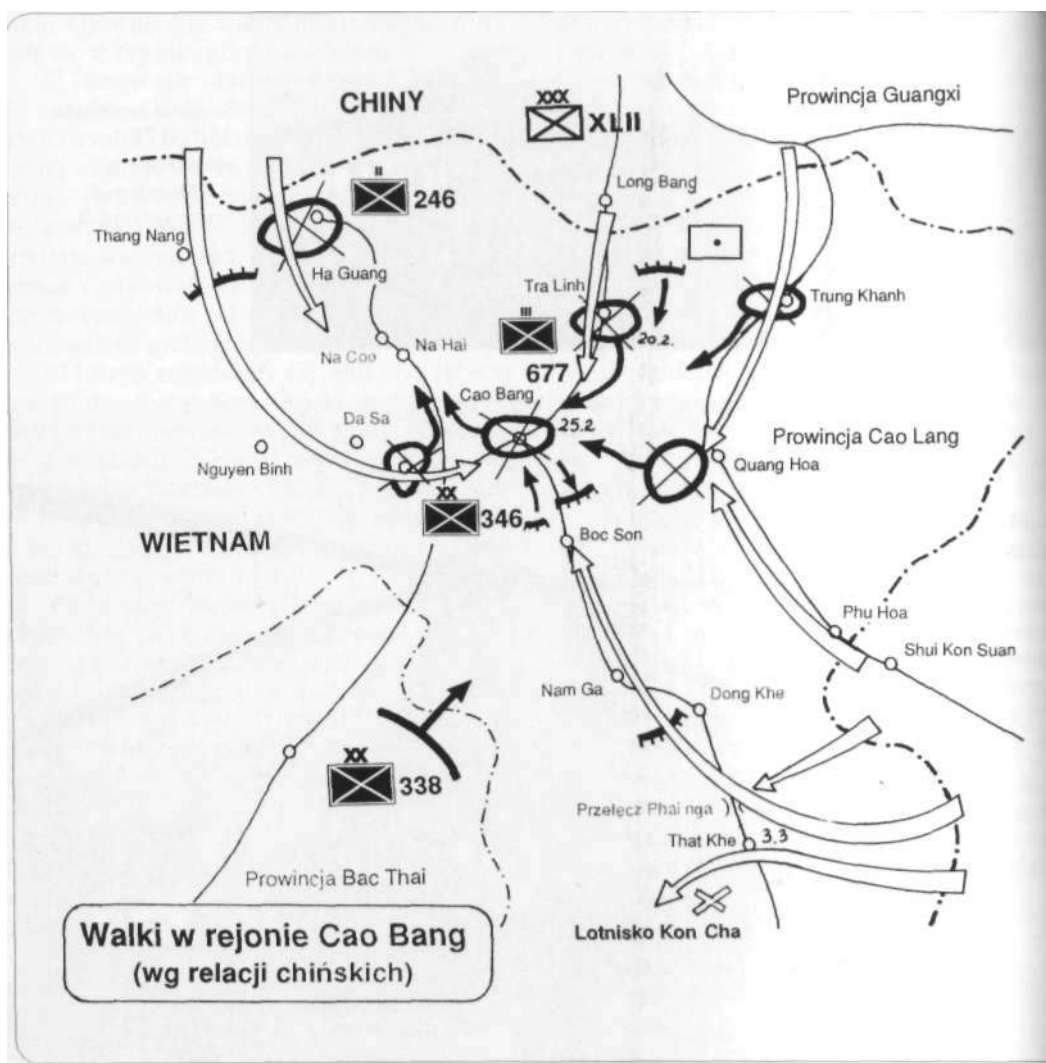

Samolot myśliwski
MiG-17F
produkowany
w Chinach pod
oznaczeniem J-4

W 1979 lotnictwo chińskie miało w swym uzbrojeniu około 350 śmigłowców Mi-4. Śmigłowiec ten nazywany przez Chińczyków Syuan Fen, produkowany był w Chinach pod oznaczeniem Harbin H-5.

Długotrwała produkcja seryjna różnych wersji samolotu J-6 pozwoliła na opracowanie w zakładach Nanchang samolotu szturmowego A-5 Fantan, często błędnie określanego mianem F-9

W ten sposób w ciągu 16 dni walk siły chińskie wybiły lukę w wietnamskim systemie obronnym między miastami Ha Quang i Tra Linh oraz opanowały Cao Bang. Zadały też znaczne straty wietnamskiej 346 Dywizji.

W prowincji Hoang Lien Son toczyły się nadal ciężkie walki. Opanowano miasto Cam Duong. Chińczycy prowadzili działania oczyszczające na północ od Lao Cai, gdzie rozwinęła działalność partyzantka wietnamska. Na mniejszą skalę miało to miejsce w innych rejonach opanowanych przez wojska chińskie.

1 marca siły chińskie, które utworzyły wcześniej przyczółek na Rzece Czerwonej, zaatakowały Sa Pa i broniące miasta pułki z 316 Dywizji. Bitwa trwała 2 dni i w jej wyniku Sa Pa przeszło w ręce chińskie. Część oddziałów chińskich przeniknęła aż do

przełęczy w górach Hoang Lien Son i przecięła drogę nr 10, łączącą Lai Chau z Lao Cai. 3 marca Wietnamczycy utracili Cao Xan, a następnego dnia - Phong Tho. Chińczycy nie osiągnęli natomiast powodzenia w rejonie Thanh Thuy.

Rozpoznanie wietnamskie zaobserwowało w tym etapie działań koncentrację dwóch chińskich dywizji powietrznodesantowych na froncie yunnańskim. Jednocześnie zauważono grupowanie dywizji chińskich na granicy z Laosem, co spowodowało interwencję dyplomatyczną rządu laotańskiego w Pekinie.

W drugim etapie wojny nastąpiło wzmocnienie sił wietnamskich w wyniku ogłoszenia powszechnej mobilizacji oraz przybycia na front północny dywizji rozmie-

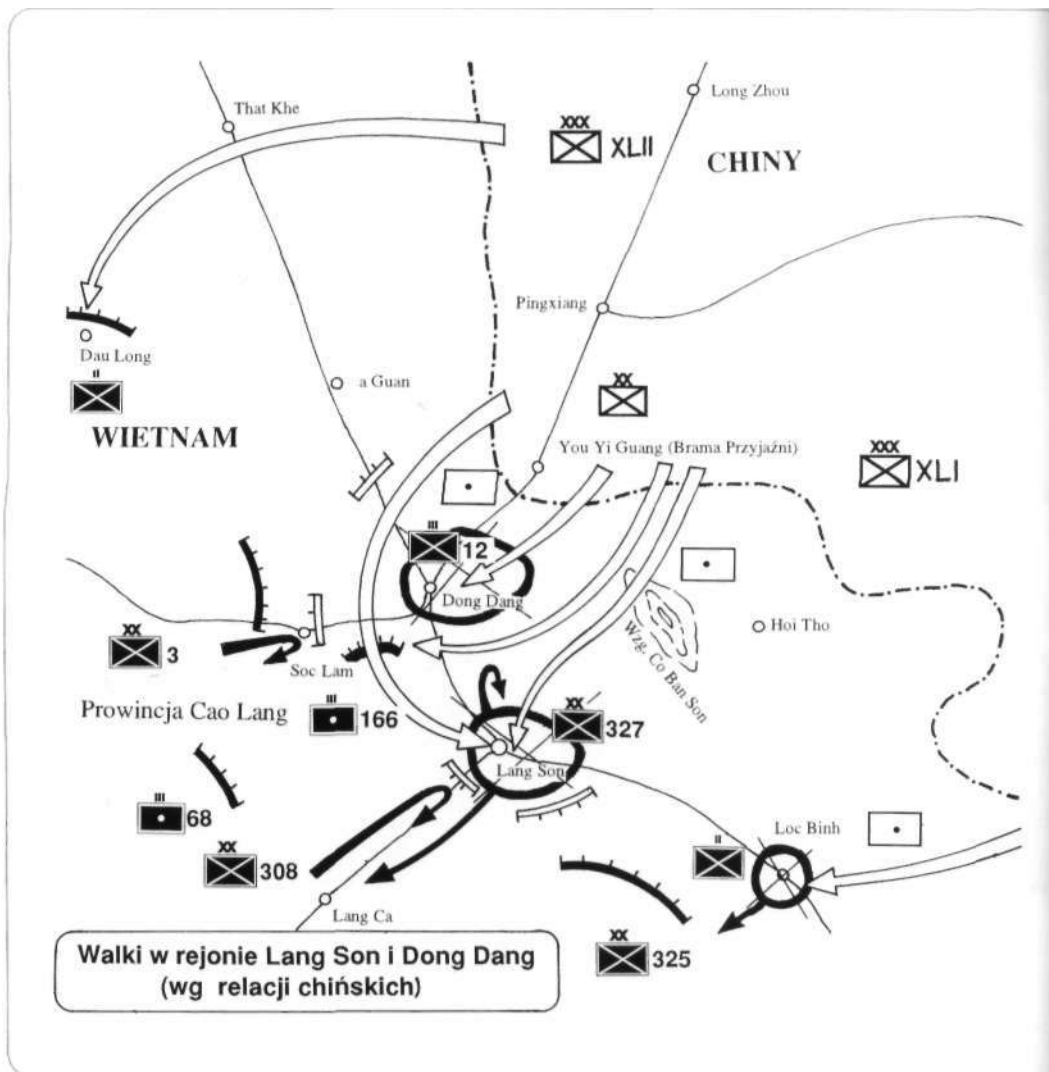

Podstawowym uzbrojeniem chińskich wojsk pancernych były czołgi średnie T-59 stanowiące licencyjną odmianę radzieckiego czołgu T-54 budowaną w dużych ilościach w Chinach

Na bazie lekkiego czołgu pływającego PT-76 Chińczycy opracowali wóz T-60 uzbrojony w armatę kalibru 85 mm

Chińska artyleria raketowa ostrzeliwująca pozycje wietnamskie w Cao Bang

Piechota chińska wkraczająca do Cao Bang

szczonych dotychczas poza granicami Wietnamu.

Podjęto również próby rozwiązania problemu na drodze politycznej. Po tym jak 1 marca 1979 r. Pekin dał do zrozumienia, iż osiągnął cele wojny, 3 marca rząd SRW przedstawił rządowi ChRL notę o gotowości do rozmów pokojowych. Wreszcie 5 marca Pekin ogłosił, że przerywa działania zaczepne i przystępuje do wycofywania wojsk z Wietnamu.

WYCOFYWANIE WOJSK CHIŃSKICH

(od 5 do 16 marca 1979 r.)

Rząd wietnamski przyznał 6 marca (według niektórych źródeł dopiero 8 marca), iż dowództwo chińskie ogłosiło koniec działań zaczepnych oraz początek wycofywania swoich wojsk do Chin. Jednak dowództwo wojsk wietnamskich nie zamierzało zachowywać się biernie wobec tego faktu. Uwzględniając wzrost potencjału wojskowego na obszarze prowincji północnych, nakazało swoim oddziałom atakować odchodzące jednostki chińskie w celu przyspieszenia procesu oczy-

szczenia tych terenów z sił agresora.

Już od 6 marca Chińczycy toczyli walki odwrotowe w rejonach Lang Son i Dong Dang. Prowadzono przy tej okazji ostrzał artyleryjski terytorium wietnamskiego. 10 marca Pekin przyznał, iż prowadzi działania

Żołnierze chińscy podczas walk o Lang Son

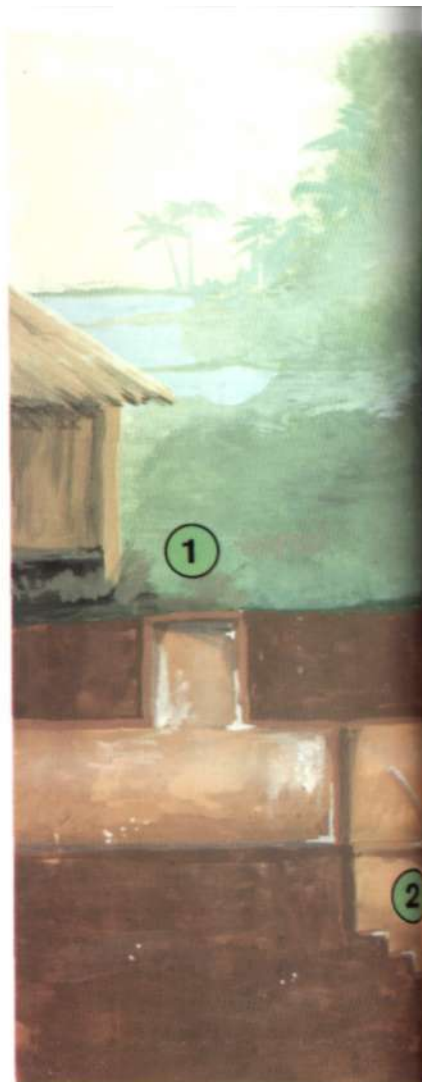

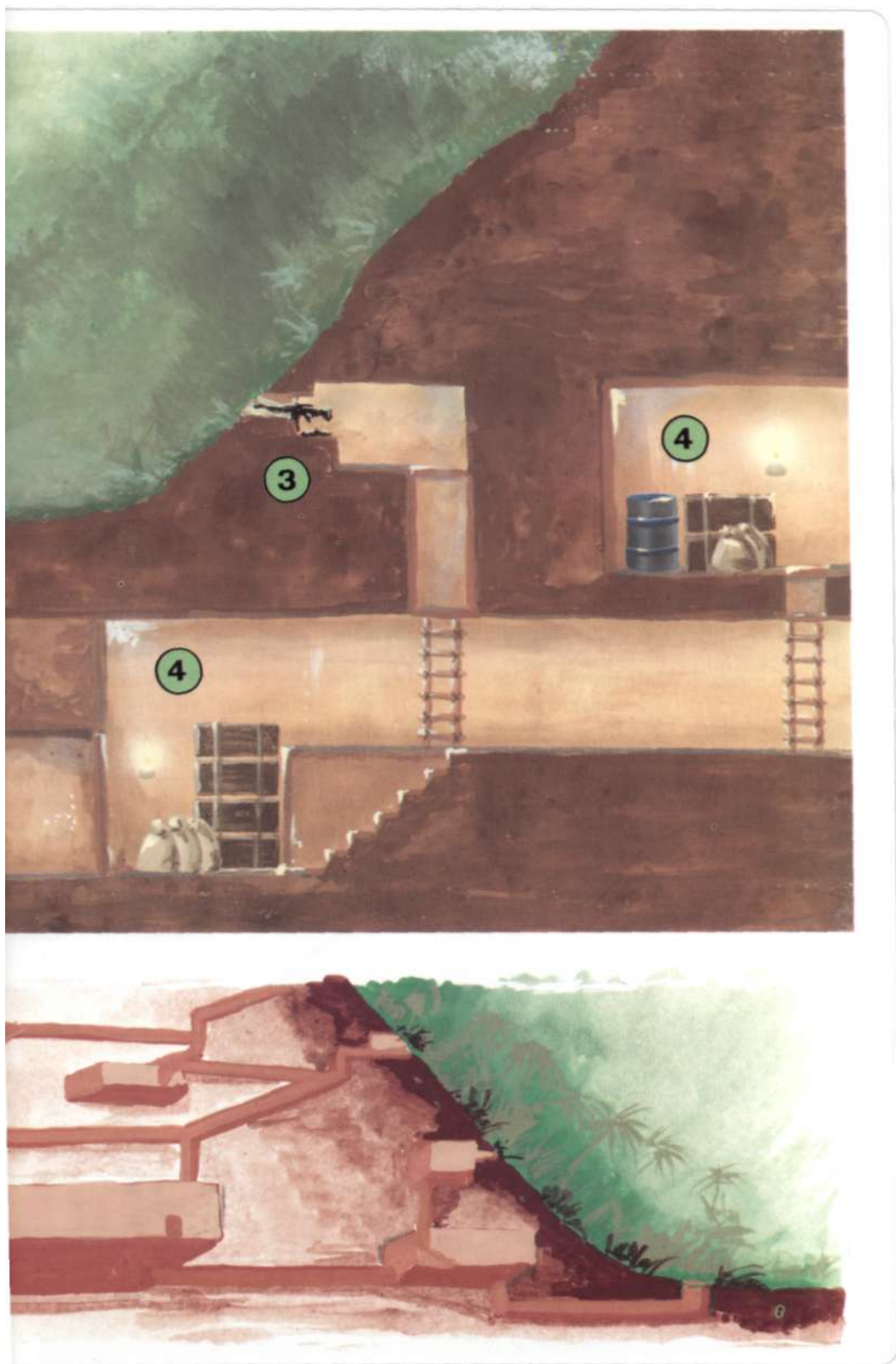
TAKTYKA WALKI TUNELOWEJ ARMII WIETNAMSKIEJ

Taktyka walki tunelowej po raz pierwszy została zastosowana przez siły Mao Tse-tunga w wojnie domowej toczonej z wojskami Kuomintangu (Czang Kai-szeka). Przyjęli ją później komuniści wietnamscy podczas wojen z Francuzami, Amerykanami i Wietnamczykami z Południa, przy czym znacznie ją udoskonalali. Od 1974 r. teren górzysy uzupełnili systemem podziemnych tuneli, sztolni, które połączyli ze stanowiskami ogniowymi i schronami bojowymi. System podziemny składał się z tunelu (lub kilku) podzielonego ukrytymi przejściami na odcinki. Chodniki prowadziły do stanowisk ogniowych i bunkrów. Były w nich pomieszczenia dla ludzi (także cywilów) i magazyny z zaopatrzeniem. Oprócz tego były i inne pomieszczenia, np. sale opatrunkowe itp. Siły obsadzające tunele działały w sposób skryty. W nocy zazwyczaj opuszczały tunele i z zaskoczenia uderzały na wybrany obiekt przeciwnika (stanowiska ogniowe artylerii, punkty dowodzenia, urzędnictwo logistyczne czy nawet pododdziały piechoty), który niszczyły. Następnie ukrytymi przejściami wycofywały się z powrotem do tuneli. Uderzenia na wybrane obiekty poprzedzało rozpoznanie, które prowadzili obserwatorzy-zwiadowcy pozostający na zewnątrz tuneli.

Zasadnicze elementy tunelu:

1. Ukryte wejście do tunelu
2. Zamaskowane przejścia i chodniki
3. Stanowiska ogniowe i obserwacyjne
4. Schrony dla żołnierzy i ludności cywilnej oraz magazyny z zaopatrzeniem

odwetowe. Wiadomo, że już 7 marca, w rejonie Phong Tho rozbito w ramach takiej akcji wietnamski batalion piechoty.

14 marca natomiast Wietnamczycy odbili Lao Cai. Na wschodzie siły chińskie zostały wyparte poza rubież Cao Bang - Dong Dang. Ataki wietnamskie sprzyjały chińskim planom pozostawiania za sobą spalonej ziemi. Zamierzano w 20-kilometrowym pasie przygranicznym zniszczyć wszystkie wietnamskie umocnienia obronne. Przy okazji niszczone też infrastrukturę ekonomiczną.

Według danych Pekinu, wycofanie wojsk z Wietnamu zakończyło się 17 marca. Zaprzeczył temu rząd w Hanoi, który podawał, iż jeszcze między 21 a 23 marca na terenie Wietnamu znajdowały się siły wojskowe Chin. Wiarygodność tych danych budzi jednak wątpliwości, gdyż wietnamskie informacje o terenach zajmowanych przez Chińczyków były sprzeczne. Na przykład 23 marca terenów tych było prawie dwa razy więcej niż dwa dni wcześniej. Jedno jednak nie wydaje się wątpliwe - Chińczycy nie za-

Wietnamskie rakiety przeciwlotnicze S-75

Artyleria wietnamska podczas walk o Lang Son

mierzali zrezygnować z pewnego obszaru o powierzchni równej około 100 km w rejonie Lao Cai, w którym znajdowały się bogate złoża apatytów.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych Wietnamu ogłosiło oficjalnie 29 marca gotowość do rozmów pokojowych, pod warunkiem jednak opuszczenia całego terytorium Wietnamu przez wojska chińskie. Rozmowy rozpoczęto ostatecznie 18 kwietnia 1979 r.

Wietnam uznany za ofiarę agresji chińskiej zyskał poparcie ówczesnych państw socjalistycznych. Miało ono jednak charakter raczej moralny. Konkretna, pomoc otrzymał Wietnam przede wszystkim od swego głównego sojusznika - ZSRR, który już w lutym wzmocnił eskadrę okrętów rakietowych w Cam Ranh krążownikiem "Admirał Sienjawin" i dwoma niszczycielami typu "Krivak". W odpowiedzi Amerykanie

wzmocnili 7 Flotę lotniskowcami "Midway" i "Constellation". Lotnictwo radzieckie na początku marca 1979 r. utworzyło most powietrzny do przerzutu wojsk z Kampuczy i Laosu na północ.

Od 1 marca dostarczono także sprzęt wojskowy i uzbrojenie dla armii wietnamskiej. Dostawy w 1979 r. wyniosły w sumie kilkanaście tysięcy sztuk broni strzeleckiej (kbb AK-47 i granatników przeciwpancernych), około 1000 pojazdów samochodowych, 300 czołgów T-54 i T-55, 75 zestawów przeciwlotniczych S-125, 34 samoloty MiG-17 i MiG-21 oraz 6 śmigłowców. Wietnam mógł dzięki dostawom broni wystawić (zmobilizować) dodatkowo kilka nowych dywizji piechoty. Wzmocnił także północne zgrupowanie swoich wojsk i zbudował armię silniejszą niż przed wojną. Dziś ocenia się jej liczebność na ponad milion żołnierzy.

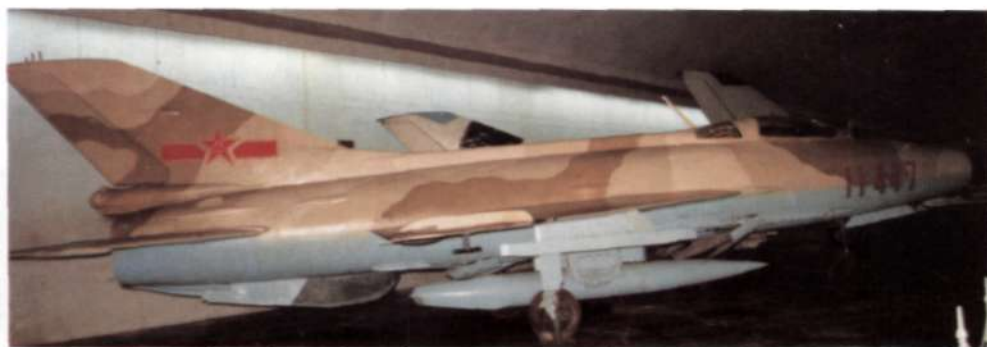

Bateria artylerii wietnamskiej podczas ostrzeliwania terytorium Chin

Samolot myśliwski MiG-19 produkowany w zakładach w Shenyangu otrzymał oficjalną nazwę Sinshi-liyu Chaen-to Chi - samolot bojowy numer 6, znany także jako Jian-6, albo J-6 (od słowa Jianji - myśliwiec). Uznano go także za standardowy myśliwiec dzienny Chung-Kuo Shan Min Taię Fang Tsun Pu-Tai (Lotnictwo Ludowej Armii Wyzwoleńczej). Chińska wersja radzieckiego samolotu myśliwskiego MiG-19SF używana była w tym okresie przez obie strony. Wietnamczycy zdołali bowiem zakupić 30 egzemplarzy tych samolotów i wyposażyć w nie dwie eskadry. Na zdjęciu oryginalny MiG-19SF lub wczesny seryjny J-6 eksponowany w Muzeum Lotnictwa w Pekinie.

Po wprowadzeniu do uzbrojenia myśliwców dziennych J-6, rozpoczęto produkcję mogących operować w każdych warunkach pogodowych, w dzień i w nocy, samolotów przechwytyjących J-6, Jia (znanych też pod oznaczeniem J-6IV), będących kopią MiGa-19P.

Masowo produkowana chińska kopia MiGa-21F-13 nazwana Jianji-7 (samolot myśliwski numer siedem, w skrócie J-7). W istocie J-7 produkowany w trzech zakładach: Shenyang, Chengdu i Guizhou, nie był wierną kopią MiGa. Jego uzbrojenie stanowiły dwa działka 30 mm umieszczone symetrycznie w dolnej części kadłuba, a silnik R-11-F-300 został znacznie zmodyfikowany i nosił oznaczenie WP-7.

DENG XIAOPING (Teng Siao-ping) ur. 1904 - polityk i działacz chińskiego ruchu robotniczego, członek KPCh od 1921 r. W okresie wojen domowych na stanowiskach

politycznych i wojskowych, od 1945 r. sekretarz KC, od 1955 r. członek Biura Politycznego KC KPCh. W latach 1954-1966 sekretarz generalny KC KPCh. Od 1954 r. wiceprzewodniczący Narodowej Rady Obrony, od 1959 r. wicepremier. Na przełomie lat 1966-67 odsunięty od władzy, w 1973 r. ponownie w KC. Od 1975 r. szef Sztabu Generalnego, a w 1976 r. usunięty ze wszystkich stanowisk. Powrócił do życia politycznego w 1977 r., w latach 1977-1980 wicepremier Rady Państwa ChRL, w latach 1977-1982 wice- przewodniczący KC KPCh. W latach 1977-1980 szef Sztabu Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej. Od 1981 r. przewodniczący Komisji Wojskowej KC KPCh, a od 1983 r. Naczelny Dowódca Armii Chińskiej. Czołowy polityk chiński po śmierci Mao (Mao Tse-tunga).

VO NGUYEN GIAP ur. 1912 - wietnamski polityk, dziennikarz, generał, uczestnik ruchu narodowowyzwoleńczego, więziony przez francuskie władze kolonialne. Od 1937 r. prze-

wodniczący Stowarzyszenia Dziennikarzy Wietnamskich, członek Socjalistycznej Partii Wietnamu w latach 1934-1937. Członek Komunistycznej Partii Indochin od 1937 r. Uczestnik rewolucji sierpniowej, która doprowadziła do powstania Demokratycznej Republiki Wietnamu w 1945 r. Założyciel i naczelny dowódca Wietnamskiej Armii Ludowej. Od 1946 r. minister obrony narodowej DRW i SRW, dowodził w zwycięskiej bitwie pod Dien Bien Phu w 1954 r. W latach 1947-1953 minister spraw zagranicznych, w latach 1955-1960 wicepremier, w latach 1960-1980 wiceprzewodniczący Państwowej Rady Obrony. W latach 1961-1982 członek Biura Politycznego Komunistycznej Partii Wietnamu.

Kontratak piechoty wietnamskiej

WYNIKI WOJNY

Działania wojenne zostały przerwane 5 marca jednostronnie przez kierownictwo chińskie stwierdzeniem, że cele wojny zostały osiągnięte, gdyż bezpośrednie zagrożenie ChRL ze strony Wietnamu zażegnano.

Rezultaty wojny można rozpatrywać jako polityczne, militarne i ekonomiczne. Ich interpretacja zarówno przez uczestników wydarzeń, jak i opinię światową jest różna. Podobnie rozbieżne są oceny tej wojny.

O ile Wietnam i świat komunistyczny przedstawiały wyniki polityczne wojny jako wyraz ekspansywności Chin, o tyle rząd pekiński i państwa wolnego świata były dość jednomyślne - widziały Chiny jako państwo, które nie utraciło twarzy w konflikcie. Działania chińskie były bowiem skierowane przeciwko hegemonistycznej polityce ZSRR w tym regionie Azji. Ich celem było zapobieżenie próbom radzieckiej polityki okrażenia Chin od południa z pomocą Wietnamu, który w Pekinie określano jako Kubę Azji Południowowschodniej. Chińczycy uważali też, że ośmieszyli radzieckiego papierowego tygrysa w oczach krajów azjatyckich i w kwietniu 1979 r. wypowiedzieli pakt o przyjaźni z ZSRR, jako dokument bez wartości.

Prestiż polityczny Wietnamu na Półwyspie Indochińskim uległ znacznemu osłabieniu. Widoczne to było w Kampuczy i Laosie, w których odżyły tendencje anlywietnamskie wśród Czerwonych Khmerów i ludności Meo.

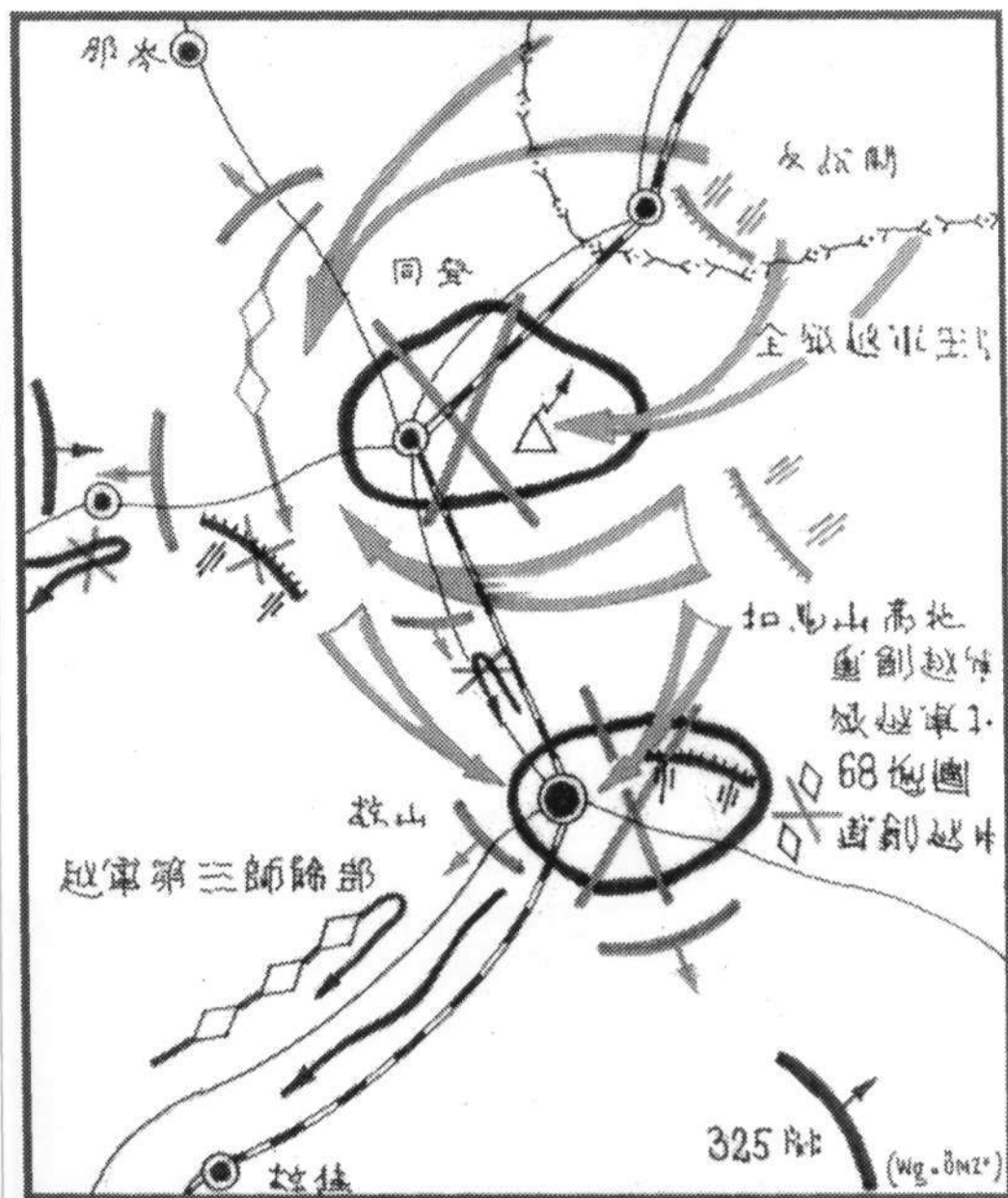
Z punktu widzenia wojskowego wyniki wojny obrazuje przede wszystkim tabela strat, które ocenia się jako dotkliwe, zwłaszcza dla Wietnamu. Siegają one bowiem 10% zabitych i rannych. Do dzisiaj żadna ze stron nie podała ostatecznej liczby własnych strat. Ograniczono się jedynie do informacji o stratach zadanych przeciwnikowi. Dotyczy to zwłaszcza Wietnamu. Ciekawe jest także to, że rządy obu państw nie poprawiały liczb podawanych przez drugą stronę.

W istocie rzeczy oba uczestniczące w konflikcie państwa czują się zwycięzcami militarnymi. Wietnam uważał, że pokonał silniejszego agresora, podobnie jak przedtem Stany Zjednoczone. Chiny dawały do zrozumienia, że mogły z powodzeniem kontynuować działania zaczepne i zająć nawet Hanoi. Wykazały jednak dobrą wolę i zaniechały dalszych operacji wojskowych, gdyż były przekonane, że uświadomiły światu ja-

Żołnierze chińscy w wietnamskiej niewoli

Walki pod Lang Son
- wycinek z mapy chińskiej

kie są cele ich polityki i jakie w związku z tym były cele wojny. Zapowiedziały też, że sytuacja na granicy na tyle się uspokoiła, że nie zamierzają powtarzać uderzeń karnych. Gdyby jednak Wietnamczycy nie wyciągali wniosków z otrzymanej nauki, Chińczycy zastrzegali sobie prawo do ponowienia działań militarnych.

Pod względem ekonomicznym wojna udowodniła słabość obu walczących stron. Okazało się, że trudności w zaopatrzeniu armii w środki materiałowe wystąpiły zarówno w Wietnamie (paliwo), jak i w Chinach (niektóre rodzaje amunicji artyleryjskiej). Źle funkcjonowała także komunikacja.

Straty ekonomiczne odczuł dotkliwie przede wszystkim Wietnam. Było to spowodowane wtargnięciem wojsk chińskich i rozegraniem wojny na terytorium wietnamskich prowincji północnych. Wycofujące się wojska chińskie świadomie niszczyły infrastrukturę wietnamską. A trzeba pamiętać, że na tym obszarze znajduje się wiele bogactw naturalnych, które były przez Wietnamczy-

ków intensywnie eksploatowane i przetwarzane. Ponadto w wyniku jednostronnej korekty granicy dokonanej przez władze chińskie, Wietnam utracił około 100 km swego terytorium bogatego w apatyty. Było to więc uderzenie w jedną z ważnych gałęzi gospodarki tego kraju.

WYKAZ STRAT WOJSKOWYCH				
Wyszczególnienie	Straty według źródeł			
	wietnamskich		chińskich	
	wietnamskie	chińskie	wietnamskie	chińskie
Zabici	?	26000	27000 do 30000	26000
Ranni	?	36500	32000	37000
Jeńcy wojenni	2600*	650	1638	260
Czołgi, transportery opancerzone	?	~ 280	~ 185	420
Działa polowe	?	~ 115	~ 200	66
Działa ppanc.	?	?	30**	?
Wyrzutnie rakiet przeciwlotniczych	?	?	6	?
Samoloty	?	?	?	?

Oznaczenia: ? = brak danych
~ = oznacza około

*) 1000 żołnierzy wietnamskich wziętych do niewoli Chińczycy zwolnili jeszcze w toku działań
**) Wg relacji chińskich były to wyrzutnie przeciwpancernych pocisków kierowanych

DOŚWIADCZENIA I WNIOSKI

Analizując wydarzenia przełomu lutego i marca 1979 r., można wysnuć wnioski przede wszystkim ideologiczno-polityczne. Wojna ta bowiem wykazała, iż trzeba się, liczyć z możliwością rozstrzygnięcia problemów politycznych metodą wojen także wśród państw o ustroju socjalistycznym. Wojna chińsko-wietnamska była tego kolejnym dowodem po wypadkach nad Ussuri (1969 r.) i w Kampuczy (1978/79 r.). Okazało się, że nawet w silnie skonsolidowanym i wzajemnie się wspierającym świecie państw opartych na ideologii marksistowskiej może dochodzić do uzewnętrzniania konfliktów, a nawet wojen. Był to więc poważny sygnał zbliżającego się upadku świata komunistycznego zbudowanego przez ZSRR oraz wzrostu niezależności i znaczenia międzynarodowego Chin.

Z wojny w Wietnamie Chińczycy wyciągnęli wiele wniosków. Przede wszystkim o tym, że należy przezwyciężyć skutki "rewolucji kulturalnej". Konieczna okazała się zmiana procesu szkolenia wojsk. Główny nacisk położono na szkolenie bojowe, ograniczając zakres prac podejmowanych przez armię na rzecz gospodarki narodowej oraz czas przeznaczony na indoktrynację polityczną. Na pierwszy plan wysunęły się wojska operacyj-

ne, które miały być wspomagane przez wojska obrony terytorialnej i Milicję Ludową.

Zrozumiano też, że nowoczesnie uzbrojonego i wyposażonego przeciwnika może pokonać jedynie armia dysponująca podobnymi środkami walki. Porównano wielkość strat poniesionych z powodu "nierówności" technologicznej w wojnie koreańskiej, w której wyniosły one po stronie amerykańskiej 142 tys. żołnierzy, zaś po stronie chińskiej - 900 tys. żołnierzy, bez uwzględnienia strat koreańskich. Wojna z Wietnamem udowodniła, że Chińska Armia Ludowo-Wyzwoleńcza nie zrobiła od tego czasu zbyt dużego kroku w dziedzinie utechnicznienia. Dlatego też zwrócono uwagę na potrzebę wyszkolenia nowoczesnego oficera-dowódcy, utechnicznienia armii, a zwłaszcza wyposażenia jej w nowoczesną broń przeciwpancerną, przeciwlotniczą oraz elektroniczne środki walki.

Nie oznaczało to jednak, że armia przestała odgrywać polityczną rolę w państwie. Była bowiem zbyt ściśle związana z Komunistyczną Partią Chin, stanowiąc jej "zbrojne ramię". Wystarczy przypomnieć, że w Biurze Politycznym Komitetu Centralnego KPCh 12 członków (na 23) było wysokimi dowódcami wojskowymi, a w Komitecie Central-

Wrak zestrzelonego nad Wietnamem chińskiego myśliwca MiG-19 (J-6)

nym partii 30% członków było żołnierzami pełniącymi służbę na wysokich stanowiskach w armii.

W siłach zbrojnych zaczęto stawiać na profesjonalizm. W wyniku tego dokonano wielu zmian kadrowych na kierowniczych stanowiskach - do dowódców okręgów wojskowych włącznie. Dokonano również przeglądu zasad doktrynalnych obowiązujących w siłach zbrojnych, zwłaszcza pod kątem możliwości prowadzenia przez armię nowoczesnej operacji ogólnowojskowej, przede wszystkim zaczepnej. Przypomniano przy okazji pogląd Sun Tse (znanego dowódcy chińskiego z roku 600 p.n.c.), który twierdził, że: "Natarcie wojsk lądowych powinno przypominać walenie kamieniem młyńskim w jajko".

Specjaliści oceniali, że Chińskie Siły Zbrojne były w stanie dokonać postępu w dziedzinie ulechnicznienia, ale wymagało to dużego wysiłku, nakładów finansowych i odpowiedniej kooperacji międzynarodowej, a także czasu. Dopiero bowiem, gdy Chińska Armia Ludowo-Wyzwoleńcza będzie mieć nowoczesne lotnictwo, rozwinięte pod względem technicznym wojska lądowe, będzie mogła się pokusić o prowadzenie manewrowych operacji na miarę najnowszych poglądów. Uznano, że by temu sprostać, w parze z rozwojem sił zbrojnych musi iść uprzemysłowienie kraju. Wojna z Wietnamem ujawniła bowiem zbyt wiele słabych stron gospodarki chińskiej.

Pekin usiłował przekonać świat, że rząd w Hanoi celowo dyskryminuje wietnamskich Chińczyków, aby zmusić ich w ten sposób do opuszczenia kraju - jako elementu niepożądanego, mogącego w każdej chwili spowodować wystąpienia antyrządowe. Władze wietnamskie z kolei były przekonane, że ludność Hoa emigruje do Chin z inspiracji rządu chińskiego zmierzającego postawić Wietnam w niekorzystnym świetle wobec opinii światowej. Podejrzewano też, że masowy odpływ tej ludności miał wpłynąć na pogorszenie sytuacji ekonomicznej Socjalistycznej Republiki Wietnamu, powodując brak rąk do pracy. Wietnamczycy czynili próby przerwania tego exodusu, jednak bez powodzenia. Wręcz odwrotnie - pogarszało to i tak napięte już stosunki między SRW a ChRL.

Ciekawe są również wnioski natury czy-

sto wojskowej. Otóż działania prowadzono wyłącznie na lądzie. Lotnictwo, mimo że używane dość często, było wykorzystywane przede wszystkim do celów rozpoznawczych, bez podejmowania działań nad terytorium strony przeciwnej. Chińczycy nie odważyli się zaatakować z powietrza Hanoi lub Hajfongu, prawdopodobnie z obawy przed skuteczną obroną przeciwlotniczą. Być może pamiętano jeszcze obronę przed amerykańskimi bombardowaniami. Nie stosowano także bezpośredniego wsparcia wojsk lądowych i nie użyto śmigłowców, gdyż było ich prawdopodobnie niewiele.

Również floty wojenne obu stron nie zostały zaangażowane w wojnę. Wprawdzie Chiny wysadziły desant morski pod Mong Cai, ale był on na tyle nieznaczny, że epizod ten nie może rzutować na jakiegokolwiek wnioski dotyczące użycia okrętów wojennych.

Znacznie więcej doświadczeń zdobyto na lądzie, przede wszystkim dlatego że działania toczyły się w terenie górzysto-lesistym. Poza tym strona chińska, oprócz dywizji piechoty, użyła także jednostek piechoty górskiej. Ograniczone było użycie broni pancernej, którą kanalizowały doliny górskie i ciagi komunikacyjne.

Wyszkolenie wojsk lądowych było na ogół dobre po obu stronach. Wiele mówiło się o przygotowaniu wojsk wietnamskich, które były zahartowane i zaprawione w bojach z Amerykanami, Czerwonymi Khmerami i Meo. Ale i przygotowaniu żołnierzy chińskich wiele nie można zarzucić, choć ogólnie twierdzono, że bohaterowie wojny koreańskiej, zajmując wysokie stanowiska w armii, nie wyszkolili godnych siebie następców.

Obie strony były wyposażone na ogół w przestarzałe co najmniej o 20 lat uzbrojenie. Rzutowało to na przebieg wojny, a także spowodowało, iż po obu stronach główną rolę odegrała piechota wsparta zmasowanym ogniem artylerii. Dążenie Chińczyków do prowadzenia wojny nowoczesnymi sposobami pozostało jedynie pobożnym życzeniem. Taktyka ich natarcia była raczej odbiciem zasad stosowanych podczas... pierwszej wojny światowej: huraganowy ogień artylerii poprzedzał masowe natarcie piechoty. Ten jednak był odparowywany przez piechotę

wietnamską (również wspartą ogniem artylerii), która dodatkowo umiejętnie prowadziła walkę tunelową, zadając przeciwnikowi dotkliwe straty atakami z zaskoczenia i w dodatku w porze nocnej. Powodowało to niejednokrotnie zamieszanie, a czasami nawet panikę wśród nacierających.

Walkę o grzbiety górskie uzupełniono blokowaniem dolin i dróg gęstą siecią zapór, zwłaszcza minowych, ustawianych przy użyciu min produkcji chińskiej (!). Nic więc dziwnego, że tempo natarcia było minimalne i wahało się 2-5 km na dobę. Dlatego też i głębokość wniknięcia w obszar Wietnamu w czasie od 17 lutego do 5 marca nie była imponująca i wynosiła do 30 km, a jedynie na niektórych kierunkach dochodziła do 80 km.

Drugim rodzajem wojsk, mającym dominujące znaczenie w wojnie była artyleria. Wynikało to z warunków prowadzenia działań. Ponieważ nie mogły tego uczynić czołgi, artyleria wzięła na siebie ciężar bezpośredniego wsparcia ogniowego piechoty po obu stronach. Ona też była zmuszona do podjęcia walki na wprost z czołgami, użytymi jednak na niektórych odcinkach, ponieważ liczba przeciwpancernych pocisków kierowanych była ograniczona, przy czym nie były to ich najnowsze generacje. Ewenementem było użycie do strzelania na wprost armat artylerii polowej kalibru 130 mm.

W czasie planowania działań artylerii chińskie dowództwo popełniło kilka błędów. Najbardziej drastyczne były pomyłki w planowaniu zużycia amunicji. Zabrakło amunicji do wieloprowadnicowych wyrzutni rakietowych kalibru 107 mm, które w efekcie zużyły cały zapas pocisków, jakim dysponowała armia chińska. Po zakończeniu wojny trzeba było w przyspieszonym trybie uzupełniać zapasy.

Czołgi działały tylko na wybranych kierunkach, np. pod Lao Cai, gdzie był dogodny teren. Obie strony wykorzystywały sprzęt radziecki, a jego skuteczność zależała od wyszkolenia załóg.

Często były stosowane przez Wietnamczyków zapory i przeszkody terenowe. Na szeroką skalę stosowano miny produkcji chińskiej. Pola minowe okazały się skutecznym środkiem hamowania natarcia przeciwnika, choć torowanie przejść w nich nie sprawiało większych trudności - ze zrozumiałych względów - chińskim saperom.

Zabezpieczenie logistyczne było determinowane ukształtowaniem terenu. Choć nie miała rolę odegrały warunki ekonomiczne w obu krajach. Odczuł to wyraźnie transport wojskowy. Brak paliwa po stronie wietnamskiej opóźniał przegrupowanie dywizji z Kampuczy i Laosu do strefy działań bojowych na północy. Uratował sytuację dopiero radziecki most powietrzny.

Chińczycy - dowożąc zaopatrzenie, zwłaszcza duże ilości amunicji - preferowali transport kolejowy, w tym dwie magistrale: Nanning-Hanoi i Kunming-Hanoi. Do przeladunku środków materiałowych (przede wszystkim amunicji) wykorzystywali oddziały Milicji Ludowej, które czasami dostarczały amunicję artyleryjską wprost na stanowiska ogniowe dział. Przy czym odbywało się to dosłownie na ludzkich ramionach.

Na dużą uwagę zasługuje sprawna mobilizacja sił wietnamskich, zwłaszcza w drugim etapie wojny (mężczyzn w wieku od 18 do 45 lat, kobiet od 18 do 35 lat) - zarówno jednostek wojsk regularnych, jak i formacji terytorialnych, występujących również w formie zmilitaryzowanych oddziałów sformowanych z miejscowej ludności, która z determinacją broniła kraju i swoich siedzib. W niektórych źródłach oddziały te noszą nazwę dywizji ekonomicznych (gospodarczych).

Wojna chińsko-wietnamska jest ciekawym przyczynkiem do studiów nad działaniami w terenie górzysto-lesistym. Mimo iż do dziś nie ujawniono wielu jej aspektów, a jej przebieg jest przedstawiany jednostronnie, może też być przyczynkiem do analizy problematyki wojen lokalnych drugiej połowy XX wieku.